

Startnotitie MER herinrichting plangebied Zuiderdiep

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Rijkswaterstaat

Samenvatting

Deltanatuur werkt aan de ontwikkeling van grote, aaneengesloten waterrijke natuurgebieden. Het doel is om in de periode tot 2010 3.000 hectare natuur te ontwikkelen in de Zuid-Hollandse Delta. Het eiland Goeree-Overflakkee is een van de gebieden waar Deltanatuur zich op richt. In 2002 heeft Deltanatuur samen met provincie Zuid-Holland, het voormalig waterschap Goeree-Overflakkee en het voormalig Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden (de laatste twee sinds 1 januari 2005 opgegaan in waterschap Hollandse Delta) het initiatief genomen om te komen tot herinrichting van de Zuiderdiepboezem tot een gezond ecosysteem met een duurzaam waterbeheer en natuurontwikkeling in drie aanliggende polders. De boezem met de polders vormen samen het plangebied Zuiderdiep.

De reden voor dit initiatief was drieledig:

- 1) de natuuropgave vanuit het project Deltanatuur,
- 2) het vervallen van de huidige innamepunten van zoet water in verband met het Kierbesluit
- 3) de waterhuishouding in de Zuiderdiepboezem voldoet niet aan de kwantiteits- en kwaliteitsdoelstelling.

Door het initiatief is er sprake van een functiewijziging op circa 400 hectare van agrarisch gebruik naar natuur, recreatie en zoetwatervoorziening. Om de inrichting van het plangebied mogelijk te maken is een herziening van de bestemmingsplannen van de gemeenten Goedereede en Dirksland noodzakelijk. Op grond van het Besluit voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) dient er een milieueffectrapport (MER) te worden opgesteld omdat de voorgenomen functiewijziging meer dan 250 hectare beslaat.

De initiatiefnemers voor het MER zijn de Stuurgroep Deltanatuur, waterschap Hollandse Delta en Rijkswaterstaat Directie Zuid-Holland. De gemeente Goedereede en de gemeente Dirksland vormen het bevoegd gezag. De laatste treedt op als coördinerend bevoegd gezag. De reacties op deze startnotitie dienen hieraan te worden gezonden.

Een onderdeel van een MER-procedure is de voorliggende startnotitie waarin de voorgenomen activiteit wordt aangekondigd. Aan de orde komen onder meer: aanleiding en doel, een overzicht van de inrichtingsalternatieven, een overzicht van het vigerende beleid en wet- en regelgeving waarbinnen de activiteit moet passen beoordelingscriteria waarvoor de milieugevolgen in beeld moeten worden gebracht en de procedurele mijlpalen.

Naast het MER moet er in het kader van de EU-richtlijn voor Strategische Milieubeoordeling een milieुरapport worden opgesteld.

De inhoud van het MER voor het gebied Zuiderdiep wordt mede afgestemd op de vereisten voor het SMB-milieुरapport. Omdat het plangebied grenst aan het Habitat- en Vogelrichtlijngebied van het Haringvliet en een deel (Zuiderdiepboezem, Plaat van Scheelhoek) hiervan zelfs onderdeel van uitmaakt, is op grond van de natuurbeschermingswet een zogenaamde 'passende beoordeling' nodig voor nieuwe activiteiten zoals voorgesteld voor het project Zuiderdiep.

De passende beoordeling richt zich specifiek op de bescherming van natuurgebieden en soorten. Ook met de benodigde passende beoordeling zal in het MER rekening moeten worden gehouden.

Door dit initiatief moet tevens de zoetwatervoorziening voor de landbouw en het peilbeheer in de polders dat nu via de Zuiderdiepboezem wordt gerealiseerd, worden aangepast. Daarmee is er sprake van een studiegebied Zuiderdiep dat groter is dan het plangebied Zuiderdiep.

Voor de realisatie van het initiatief zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Het inrichten van het plangebied Zuiderdiep voor ontwikkeling van brakke tot zoute getijdennatuur met recreatief medegebruik.
2. Het in aansluiting op het zoetwaterkanaal langs de noordrand realiseren van een zoetwatervoorziening tussen het Zuiderdiep en Stellendam ten behoeve van landbouw en drinkwater.
3. Het realiseren van voldoende waterbergingscapaciteit in het zoetwaterkanaal, vanwege het vervallen van de zoetwaterbergingsfunctie van de Zuiderdiepboezem.
4. Het optimaliseren van de waterhuishoudkundige inrichting van de landbouwpolders ten zuiden van het plangebied.

Deze doelstellingen komen samen in de omschrijving van de voorgenomen activiteit voor het plan- en studiegebied Zuiderdiep:

“De ontwikkeling van een grootschalig natuurgebied met landschaps- en natuurkenmerken die horen bij een brak tot zout intergetijdengebied met mogelijkheden voor recreatie en doorvoer van zoet water in het plangebied Zuiderdiep en het inrichten van de waterhuishouding in de directe omgeving tot een duurzaam watersysteem”.

De Stuurgroep Deltanatuur heeft in de vergadering van maart 2005 uitgesproken welke inrichtingvarianten uit een eerdere studie het best aansluiten bij de voorgenomen activiteit en die in het MER moeten worden meegenomen.

Brakwatergors, Brakke Getijdenkreek en Zoute Slufter vormen de alternatieven die hier in de startnotitie kort gepresenteerd worden en die in het MER zullen worden beoordeeld op hun milieugevolgen voor een aantal thema's. De referentie waartegen als het ware getoetst wordt, wordt gevormd door de huidige situatie met autonome ontwikkelingen. Tot de autonome ontwikkeling behoort voortzetting van de landbouw binnen het plangebied, een stijgende zeespiegel wat het spuien van water op de Noordzee kan bemoeilijken en mogelijk leidt tot toename van brakke kwel in het oppervlaktewater in de polders én sanering van de verontreinigde waterbodem van de Zuiderdiepboezem.

De MER-thema's die beoordeeld worden, zijn:

- veiligheid
- waterbeheer
- bodem
- infrastructuur
- aanvoer van ruw water voor drinkwaterproductie
- leefmilieu tijdens de werkzaamheden
- geohydrologie
- landbouw en beroepsvisserij
- landschap
- natuur
- recreatie

De alternatieven worden zowel op hun effecten binnen het plangebied als de directe omgeving c.q. het

studiegebied beoordeeld. Voorts zal er een onderscheid worden gemaakt in effecten tijdens de uitvoering en de effecten in de eindfase. Voor negatieve effecten worden, waar mogelijk, mitigerende en/ of compenserende maatregelen beschreven.

Naast de effecten wordt ook de mate waarin aan de doestellingen van de voorgenomen activiteit wordt voldaan, in beeld gebracht. Op basis van de beoordelingen wordt het meest milieuvriendelijke alternatief geformuleerd.

De initiatiefnemers spreken de hoop en verwachting uit dat het voorkeursalternatief zo nauw mogelijk zal samenvallen met het meest milieuvriendelijk alternatief en dat er een breed draagvlak onder de belanghebbenden en betrokkenen zal bestaan.

De uiteindelijke uitvoering zal leiden tot een belangrijke meerwaarde voor de natuur en de recreatieve mogelijkheden én de realisatie van een duurzaam watersysteem voor de agrarische sector.

De initiatiefnemers hechten sterk aan een goede communicatie met de betrokkenen in de omgeving. Niet alleen om hen adequaat te informeren maar ook om gebruik te maken van de beschikbare ervaring en gebiedsspecifieke kennis. Naast de wettelijk geregelde communicatiemomenten, zoals informatie- en inspraakavonden na publicatie van de startnotitie en het MER, zullen de initiatiefnemers betrokkenen ook op andere manieren informeren.

Inhoudsopgave

S	Samenvatting	0	3	Huidige situatie en autonome ontwikkeling	17
1	Inleiding	1	3.1	Ontstaansgeschiedenis	17
1.1	Herinrichting van het gebied Zuiderdiep	1	3.2	Huidige karakteristiek	18
1.1.1	Deltanatuur en het project Zuiderdiep	1	3.3	Waterbeheer	19
1.1.2	m.e.r.-plicht Deltanatuurproject Zuiderdiep	3	3.4	Landschap	20
1.1.3	Metamorfose voor het plangebied Zuiderdiep	5	3.5	Natuur	20
1.1.4	Relatie met het Kierbesluit	6	4	De inrichtingsalternatieven	21
1.1.5	Een duurzaam watersysteem in de polders	6	4.1	Inleiding	21
1.2	De startnotitie m.e.r.	7	4.2	Brak Watergors	22
1.3	Betrokkenen en procedure	8	4.3	Brakke Getijdenkreek	23
1.3.1	Partijen met een formele rol	8	4.4	Zoute Slufter	25
1.3.2	Overige partijen met een belang	9	5	Besluiten, beleidskader en procedures	27
1.4	Kader en afbakening m.e.r.	9	5.1	Inleiding	27
2	De voorgenoemde activiteit en keuze voor de alternatieven	11	5.2	Wet- en regelgeving	27
2.1	Het plangebied Zuiderdiep	11	5.3	Beleidskader	29
2.2	Doelstelling	12	5.4	Procedure	37
2.3	Alternatieven voor de herinrichting van het plangebied Zuiderdiep	14	5.5	Communicatie rond de startnotitie MER plangebied Zuiderdiep	38
2.4	MER-thema's	15			

6	Handvatten en aandachtspunten voor de effectbeoordeling	39
6.1	Veiligheid	39
6.2	Waterbeheer	39
6.3	Bodem	42
6.4	Infrastructuur	42
6.5	Aanvoer ruw water voor drinkwaterproductie	42
6.6	Leefmilieu tijdens de werkzaamheden	43
6.7	Geohydrologie	43
6.8	Landbouw en beroepsvisserij	44
6.9	Landschap	44
6.10	Natuur	44
6.11	Recreatie	44
7	Tenslotte	45
	Literatuur en bronnen	45
	Colofon	46
	Bijlage 1. m.e.r.-plichtige activiteit herinrichting plangebied Zuiderdiep	46

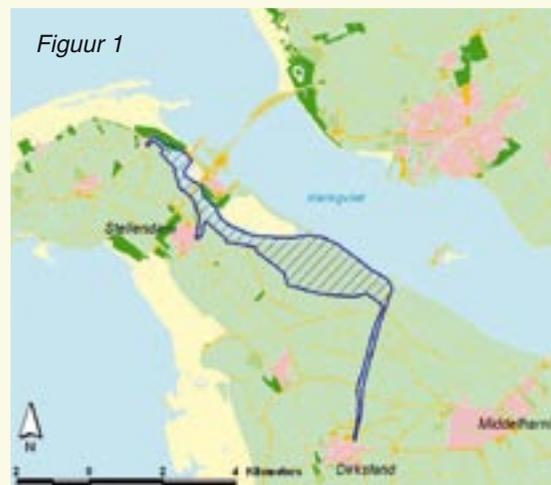
Inleiding

1.1 Herinrichting van het gebied Zuiderdiep

1.1.1 Deltanatuur en het project Zuiderdiep

In 2002 heeft het projectbureau Deltanatuur samen met provincie Zuid-Holland, het voormalig waterschap Goeree-Overflakkee en het voormalig Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden (de laatste twee sinds 1 januari 2005 opgegaan in waterschap Hollandse Delta) het initiatief genomen om te komen tot natuurontwikkeling in drie polders aan de Zuiderdiepboezem en tot herinrichting van deze boezem tot en een gezond ecosysteem met een duurzaam waterbeheer.

De Zuiderdiepboezem en de polders liggen op Goeree-Overflakkee aan het Haringvliet (hierna te noemen: plangebied Zuiderdiep, zie figuur 1).

De reden voor dit initiatief was drieledig:

- 1) de natuuropgave vanuit het project Deltanatuur
- 2) het vervallen van de huidige innamepunten van zoet water in verband met het Kierbesluit
- 3) de waterhuishouding in de Zuiderdiepboezem voldoet niet aan de kwantiteits- en kwaliteitsdoelstelling.

De ambities van het initiatief zijn in oktober 2002 vastgelegd in het rapport 'Varianten voor het Zuiderdiep: Onderzoek naar mogelijkheden voor duurzaam waterbeheer en natuurontwikkeling' [1]. Direct grenzend aan de Zuiderdiepboezem in het plangebied liggen de natuurreservaten Plaat van Scheelhoek en 't Kiekgat (beheerder Natuurmonumenten). Deze gebieden liggen nu buiten de directe invloedssfeer van de boezem maar zouden in het kader van de voorgenomen herinrichting bij het plangebied kunnen worden betrokken, wat kansen biedt om de huidige natuurwaarden een impuls te geven.

Deltanatuur is de naam van het samenwerkingsverband van overheden dat in nauwe samenwerking met de regio nieuwe gevarieerde, grote waterlandschappen wil realiseren. Deze landschappen zullen straks de Biesbosch en de rivieroever van de Zuid-Hollandse eilanden en benedenrivieren moeten sieren.

Het project Deltanatuur streeft naar ecologisch herstel van de getijdennatuur van vóór de Deltawerken met de Deltaveiligheid van nu.

Door de Deltawerken is veel van de zeldzame natuur, uniek in Europa, verloren gegaan. Uitgangspunt is dat deze natuur gecombineerd wordt met vormen van recreatie. Deze vormen zullen afhankelijk zijn van de lokale mogelijkheden en kwetsbaarheid van de natuur.

Kenmerkend voor Deltanatuur is dat de ontwikkeling van nieuwe natuurgebieden in samenspraak gebeurt met natuurorganisaties, plaatselijke overheden, waterschappen en andere belanghebbenden. Het project Deltanatuur is in 2000 gestart als rijksproject en heeft een looptijd tot 2010. Dan moet er drieduizend hectare nieuwe natte natuur gerealiseerd zijn in de mondingen van de Rijn en de Maas. Inmiddels heeft Deltanatuur zo'n dertien (deel)-projecten. Hiervoor is in totaal € 142 miljoen beschikbaar.

Elk afzonderlijk Deltanatuurproject moet kunnen uitgroeien naar een omvang van tenminste 500 hectare.

Het projectbureau Deltanatuur is gevestigd in Rotterdam. Hier wordt gewerkt aan de verwerving en inrichting van land, samen met externe partijen. Dat kunnen gemeenten zijn, bedrijven, waterschappen en natuurorganisaties. Of particulieren, zoals agrariërs die hun land willen verkopen. Het projectbureau zoekt actief naar ideeën en initiatieven in de regio die aansluiten op de doelstellingen van Deltanatuur. Zo ontstaan er kansen om lopende projecten mee te financieren en extra impulsen te geven. Maar vooral ook om door grondverwerving,

nieuwe natuurontwikkeling in gang te zetten. Op Goeree-Overflakkee werkt Deltanatuur naast het plangebied Zuiderdiep aan de Integrale zoetwatervoorziening Goeree-Overflakkee, het krekenplan en de Westplaat. Deze laatste is opgeleverd.

De organisaties die in Deltanatuur samenwerken zijn:

- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat
- provincie Zuid-Holland
- provincie Noord-Brabant
- Dienst Landelijk Gebied
- waterschap Hollandse Delta
- Gemeenten
- Staatsbosbeheer
- Vereniging Natuurmonumenten
- Stichting Het Zuid-Hollands Landschap

Vaste overlegpartner van Deltanatuur is LTO-Noord.

Inleiding

1.1.2 m.e.r.-plicht Deltanatuurproject Zuiderdiep

De doelstelling van het Deltanatuurproject Zuiderdiep is om een grootschalig brak tot zout natuurgebied te realiseren in het plangebied Zuiderdiep met mogelijkheden voor recreatie, doorvoer van zoet water en het inrichten van een duurzaam waterbeheer in de aanliggende polders. Voor de realisatie van deze doelstelling is er op circa 400 hectare een functiewijziging nodig van agrarisch gebruik naar natuur, recreatie en zoetwatervoorziening.

Om de inrichting van het plangebied mogelijk te maken is een herziening van de bestemmingsplannen van de gemeenten Goedereede en Dirksland noodzakelijk.

Op grond van het Besluit voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) dient er een milieueffectrapport (MER) te worden opgesteld omdat de voorgenomen functiewijziging meer dan 250 hectare beslaat (zie bijlage 1).

In figuur 2 is met een groene contour de 400 hectaren aangegeven waarvoor sprake is van een functiewijziging. Samen met de Zuiderdiepboezem met haar boezemlanden op de zuidoever vormen deze het plangebied Zuiderdiep. Direct aangrenzend aan de noordzijde van de boezem liggen de Plaat van Scheelhoek en 't Kiekgat. Voor het herinrichten van de waterhuishouding in de aanliggende polders tot een duurzaam watersysteem, is vooralsnog een zoekgebied voor functiewijziging gedefinieerd omdat de exacte

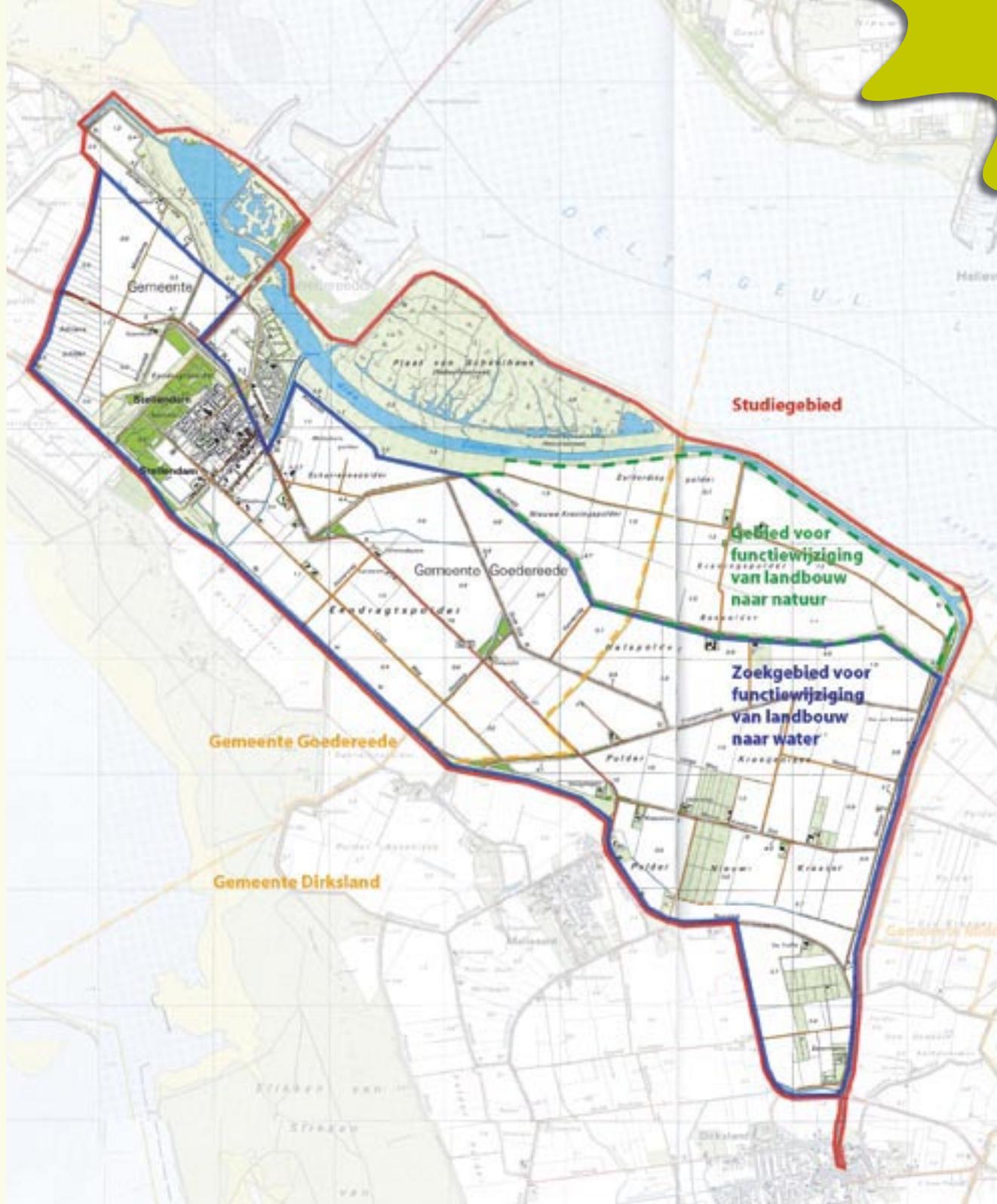
locaties waar en oppervlakten waarover watergangen moeten worden aangepast nog nader kan worden bepaald. Het gaat hierbij om een zoekgebied voor beperkte aanpassingen aan het watersysteem. Het gaat duidelijk niet om een zoekgebied voor grootschalige waterberging. Dit zoekgebied is aangegeven met een blauwe contour. Het gebied dat samenvalt met de groene contour, Plaat van Scheelhoek, 't Kiekgat en de blauwe contour vormen samen het studiegebied Zuiderdiep, aangegeven met de rode contour.

m.e.r.-plicht

De m.e.r.-plicht geldt voor wijzigingen in de functies natuur, recreatie of landbouw die boven de drempelwaarde van 250 hectare of meer uitkomen.

Dit is in het Besluit-m.e.r. van de wet milieubeheer bepaald en vastgelegd en valt onder categorie 9.2 uit onderdeel C van dit besluit (zie ook bijlage 1).

Figuur 2.
Overzicht van het studiegebied (rode contour) met hierbinnen het gebied Zuiderdiep waar een functiewijziging is voorzien van agrarisch gebruik naar natuur (groene contour) en het zoekgebied voor functiewijziging van agrarisch gebruik naar water (blauwe contour) ten behoeve van de inrichting van een duurzaam watersysteem. Dit gebied ligt binnen de gemeente Goedereede en Dirksland (zie gemeentegrens in geel).

Inleiding

1.1.3 Metamorfose voor het plangebied Zuiderdiep

De komende jaren zullen er op Goeree-Overflakkee heel wat ontwikkelingen plaatsvinden. Als alle plannen doorgaan verandert het landschappelijke aanzien van de noordrand van het eiland langs het Haringvliet sterk van karakter. De aanleiding voor de veranderingen zijn het Deltanatuurproject Zuiderdiep, het Kierbesluit en het daaruit voortkomende project Integrale zoetwatervoorziening Goeree-Overflakkee. De Zuiderdiepboezem vormt een belangrijk onderdeel in de planvorming van én de schakel tussen deze twee projecten.

Voor het plangebied Zuiderdiep zijn een aantal inrichtingsvarianten ontwikkeld met als doel een bandbreedte te schetsen van landschap-

pen, de natuur die daar bij hoort en de recreatieve mogelijkheden die hierbij passen. De belangrijkste variabele hierbij is het waterbeheer. Verschillen in overstromingsfrequentie, -duur en -amplitude en het brakke dan wel zoute karakter van het water, samen met verschillen in maaiveldhoogte zorgen voor een afwisselend gebied. Door het introduceren van dynamiek (getij) worden op natuurlijke wijze patronen in het landschap gevormd.

De lage delen van het gebied zullen zich gaan kenmerken als intergetijdengebied waarin getijdenwateren, slikken en schorren elkaar afwisselen. De hogere delen worden ingenomen door gorzen, graslanden en struwelen. De relatief hoog gelegen Plaat van Scheelhoek, een (internationaal) belangrijk broed- en over-

Kierbesluit

Door de aanleg van de Haringvlietsluizen is het getij in het Haringvliet verdwenen en is de geleidelijke overgang van zoet naar zout water een scherpe scheiding geworden.

Met het verdwijnen van deze ecologisch belangrijke vormende processen verdween ook het karakteristieke landschap van slikken en schorren in dit deel van het mondingsgebied van Maas en Rijn. De Haringvlietsluizen hebben ook een einde gemaakt aan de vismigratie tussen zee en rivier.

winteringsgebied voor moeras- en watervogels, en 't Kiekgat kunnen integraal onderdeel van het nieuwe natuurgebied worden.

1.1.4 Relatie met het Kierbesluit

Het Kierbesluit is van kracht en zal er toe leiden dat op 1 januari 2008 de Haringvlietsluizen daadwerkelijk op een kier gaan. Dit vereist voor die datum uitvoering van maatregelen ter compensatie van het verlies van de huidige innamepunten van zoet water in het Haringvliet.

Voorzien is in een inname van zoet water ten oosten van de lijn tot waar het zoute water komt (havenkanaal van Middelharnis - Spuimonding), nabij gemaal Koert als vervanging voor de innamepunten bij de Plaet van Scheelhoek (ruwwater voor drinkwater-

Het Kierbesluit leidt tot uitvoering van gewijzigd beheer van de Haringvlietsluizen en houdt in dat een deel van de sluisen ook bij vloed open blijft zonder dat de veiligheid in gevaar komt en zonder dat de zoutindringing voorbij een vooraf bepaalde grens in het Haringvliet komt.

De deur op een kier is een belangrijke stap voor het ecologische herstel in de monding van de Maas en Rijn.

productie) en het Zuiderdiep (zoet water voor peilbeheer en beregening van de polders en voor retentie).

Dit zoete water moet vervolgens wel weer westwaarts worden gebracht. Dit kan via een open zoetwaterkanaal aan de noordrand van Goeree-Overflakkee. Dit is vormgegeven in het project 'Integrale zoetwatervoorziening Goeree-Overflakkee' [4].

1.1.5 Een duurzaam watersysteem in de polders

Om de huidige gemalen ten westen van het havenkanaal van Dirksland van zoet water te kunnen voorzien loopt het zoetwaterkanaal vanuit de noordrand door langs de zuidgrens van het plangebied Zuiderdiep. Dit is het hoogste deel van het gebied waardoor er weinig oppervlak potentieel karakteristiek landschap verloren gaat. Het zoetwaterkanaal gaat (middels een syfon) onder het havenkanaal van Dirksland door. Vanuit het zoetwaterkanaal zal op een aantal plekken zoet water worden ingenomen en overtollig polderwater kan op het havenkanaal worden geloosd. Door deze constructie kan een volledige scheiding van de zoet- en de brak- tot zoutwaterstroom worden gerealiseerd, waardoor ook de zoetwatervoorziening in de polders duurzaam wordt verbeterd (zie figuur 3).

Het zoetwaterkanaal is door een lage kade van het natuurontwikkelingsgebied gescheiden en in het brede middendeel is voorzien in vervangende retentiecapaciteit van zoet water,

die in het plangebied Zuiderdiep komt te vervallen als gevolg van het brak tot zout worden.

In een vervolgstudie is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor het aanleggen van dit zoetwaterkanaal binnen het plangebied Zuiderdiep [2]. Uit deze studie volgt tevens dat er een kwaliteitsverbetering van het watersysteem op een groot deel van Goeree-Overflakkee kan worden gerealiseerd indien een en ander tegelijk met de aanleg van het zoetwaterkanaal wordt uitgewerkt. In opdracht van Projectbureau Deltanatuur en waterschap Hollandse Delta wordt op dit moment onderzoek gedaan om ook in de Scharrezeepolder, Eendragtspolder, Adrianapolder en Poldertje van Goekoop het watersysteem duurzaam in te richten [5].

Inleiding

1.2 De startnotitie m.e.r.

De doelstelling van een m.e.r. is het waarborgen dat de milieuaspecten een volwaardige plaats in het besluitvormingsproces krijgen.

Het uitbrengen van de startnotitie is de eerste stap in de m.e.r.-procedure. Het uiteindelijke resultaat van de procedure is het milieueffectrapport. De startnotitie geeft een eerste indruk van de alternatieven die de initiatiefnemers in het MER willen onderzoeken en nader uit willen werken.

De doelen van deze startnotitie op een rijtje:

- starten m.e.r.-procedure;
- kort beschrijven van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling in het plangebied en het studiegebied;

- aangeven van het beleidskader en wet- en regelgeving waarbinnen de voorgenomen activiteit moet passen;
- kort beschrijven van de alternatieven voor de herinrichting van het plangebied Zuiderdiep;
- formuleren van de MER-thema's met de onderliggende aspecten die beoordeeld moeten worden voor de effecten van de voorgenomen activiteit;
- betrokken personen en instanties informeren en gelegenheid geven om zijn/haar wensen ten aanzien van de te onderzoeken alternatieven en milieuaspecten in het MER kenbaar te maken;
- afbakenen van de inhoud van het MER.

Wettelijke eisen aan de inhoud van een MER

De startnotitie vormt de opmaat van het MER. De wettelijke eisen die aan de inhoud van een MER worden gesteld, zijn een beschrijving van:

- de probleem- en doelstelling van de voorgenomen activiteit;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven hiervoor;
- al genomen en nog te nemen overheidsbesluiten. Aangegeven wordt voor welke besluiten het MER wordt opgesteld en welke besluiten kaderstellend zijn;
- de bestaande milieusituatie en de waarschijnlijke ontwikkeling daarvan zonder de nieuwe activiteit (autonome ontwikkeling);
- de milieugevolgen van de activiteit en van de alternatieven (waaronder het meest milieuvriendelijke alternatief);
- een vergelijking tussen de milieugevolgen van de activiteit en die van de alternatieven;
- de leemten in kennis en informatie.

Deze startnotitie gaat over de voorgenomen activiteit van de initiatiefnemers voor het plangebied Zuiderdiep. Als gevolg van dit initiatief moet tevens de zoetwatervoorziening voor de landbouw en het peilbeheer in de polders dat nu via de Zuiderdiepboezem wordt gerealiseerd, worden aangepast. Daarmee is er sprake van een studiegebied Zuiderdiep.

Het initiatief wordt omschreven als:
“De ontwikkeling van een grootschalig natuurgebied met landschaps- en natuurkenmerken die horen bij een brak tot zout intergetijdengebied met mogelijkheden voor recreatie en doorvoer van zoet water in het plangebied Zuiderdiep en het inrichten van de waterhuishouding in de directe omgeving tot een duurzaam watersysteem”.

1.3 Betrokkenen en procedure

Bij de herinrichting plangebied Zuiderdiep en de milieueffectrapportage zijn verschillende partijen betrokken, ieder met een eigen verantwoordelijkheid en/of belang.

Hieronder zijn allereerst de partijen weergegeven die een formele rol in de m.e.r.-procedure hebben.

Vervolgens wordt kort ingegaan op betrokkenen met een belang in het gebied.

1.3.1 Partijen met een formele rol

Initiatiefnemers

De initiatiefnemers zijn Stuurgroep Deltanatuur, waterschap Hollandse Delta en Rijkswaterstaat Directie Zuid-Holland.

Als penvoerder van de initiatiefnemers treedt op: Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland

Bevoegd gezag

De m.e.r.-procedure is gekoppeld aan de herziening van bestemmingsplannen. Dit betekent dat de gemeenteraad van de Gemeente Goedereede en van de Gemeente Dirksland optreden als bevoegd gezag. De initiatiefnemers vragen het bevoegd gezag om mede op basis van het op te stellen MER de m.e.r.-plichtige besluiten te nemen.

Als coördinerend bevoegd gezag (BG) treedt op:
 De gemeenteraad van Dirksland
 Postbus 10
 3247 ZG Dirksland

De reacties op deze startnotitie dienen aan dit adres te worden gezonden.

Het m.e.r.-plichtig besluit

De functiewijziging van agrarisch gebruik naar natuur, recreatie en zoetwatervoorziening over een oppervlak van circa 400 hectare is

m.e.r.-plichtig. Het MER vormt daarmee een onderliggend document ten behoeve van de wijziging van de bestemmingsplannen van de gemeente Goedereede en de gemeente Dirksland. Daarnaast moeten deze bestemmingsplannen worden gewijzigd omdat er een functiewijziging van agrarisch gebruik naar water plaats vindt over een nader te bepalen oppervlakte waar de huidige waterhuishouding wordt ingericht tot een duurzaam watersysteem. De Zuiderdiepboezem, Plaat van Scheelhoek en 't Kiekgat hebben in de vigerende bestemmingsplannen reeds de bestemming natuur. De 400 hectare zijn in figuur 1 aangegeven met de groene contour, de nader te bepalen oppervlakte bevindt zich binnen het zoekgebied dat op deze figuur is aangegeven met de blauwe contour.

Commissie voor de milieueffectrapportage

De Commissie voor de milieueffectrapportage (Cie-m.e.r.) is een onafhankelijke commissie van milieudeskundigen die de gemeenteraden van Goedereede en Dirksland zal adviseren over de inhoud van het op te stellen MER. Na gereedkomen van het MER, zal de Cie-m.e.r. dit MER beoordelen en hierover wederom advies uitbrengen aan het Bevoegd gezag.

Inleiding

Inspraak en richtlijnen

De startnotitie ligt gedurende vier weken na publicatie ter inzage. Gedurende deze vier weken kan iedereen inspreken om zijn of haar wensen ten aanzien van de inhoud van het MER kenbaar te maken. Op grond van deze inspraakreacties en het advies van de Ciem.e.r. en andere wettelijke adviseurs stelt het Bevoegd gezag de richtlijnen voor de inhoud van het MER vast.

De mogelijkheid bestaat dat via inspraak en advies in de richtlijnen gevraagd wordt om in het MER aanvullende alternatieven mee te nemen. Het Bevoegd gezag kan dit overnemen. Willen deze alternatieven echter ook als echte alternatieven in termen van m.e.r. kunnen worden beschouwd, dan moeten zij wel aansluiten bij de door de initiatiefnemers geformuleerde doelstelling die onderliggend is aan de functiewijziging.

1.3.2 Overige partijen met een belang

De initiatiefnemers willen graag in constructief overleg met belanghebbenden het project realiseren en daartoe initiatieven ontplooiën.

Vooralsnog hebben zij hierbij onder andere de volgende partijen op het oog:

- Gemeente Goedereede
- Gemeente Dirksland
- Dienst Landelijk Gebied
- Natuurmonumenten
- LTO-Noord
- Evides
- Grondeigenaren en pachters

- Lokale groeperingen: sportverenigingen, natuurgroepen, archeologische en historische groepen
- Recreatiesector
- Visbeheereenheid Goeree-Overflakkee

1.4 Kader en afbakening m.e.r.

m.e.r., SMB en passende beoordeling

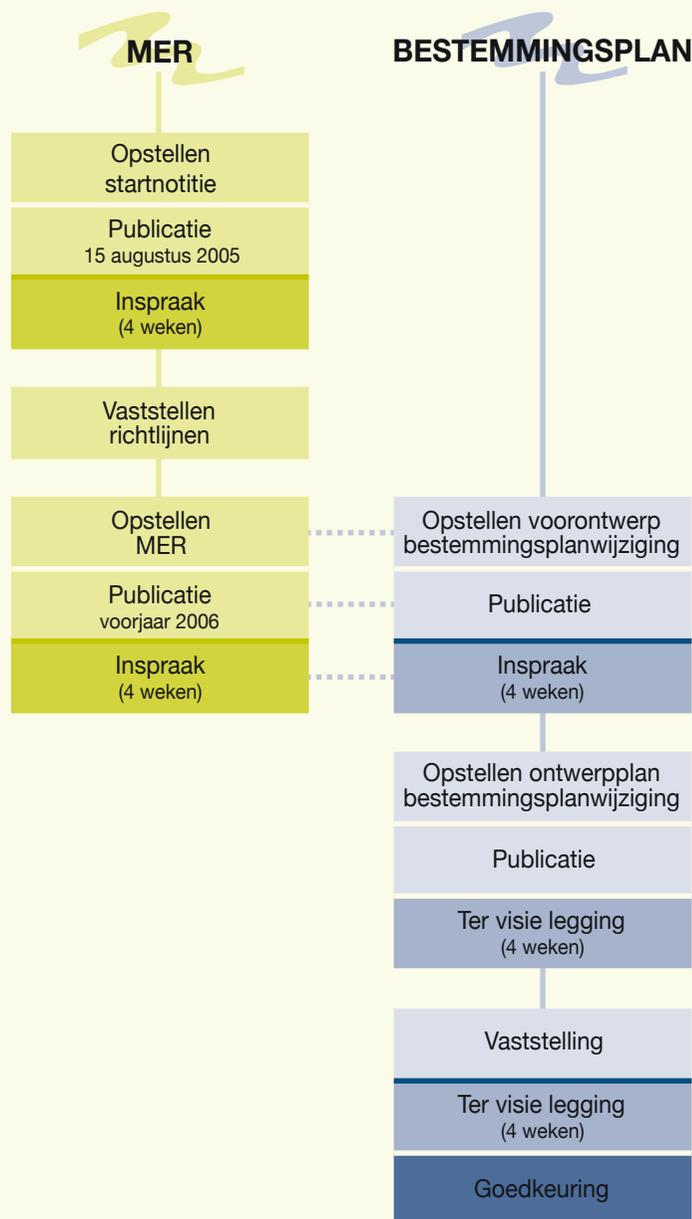
Een milieueffectrapportage is een hulpmiddel bij de besluitvorming over grote projecten of ingrepen. Het doel van m.e.r. is, om in de besluitvorming het milieubelang - tussen alle andere belangen - een volwaardige rol te laten spelen. De procedure voor de m.e.r. is vastgelegd in de wet Milieubeheer, besluit Milieueffectrapportage.

De m.e.r. heeft als doel ervoor te zorgen dat naast de financiële en de veiligheidsbelangen ook de milieubelangen een volwaardige rol kunnen spelen in de besluitvorming. Het milieueffectrapport is een belangrijk onderdeel van deze procedure. In het MER worden de effecten van de voorgenomen activiteit op het milieu getoetst zodat eventuele nadelige gevolgen en/of knelpunten worden herkend en oplossingen worden gevonden.

Tevens moet er in het kader van de EU-richtlijn (2001/42/EG) voor Strategische Milieubeoordeling een milieurapport worden opgesteld. Het doel van een strategische milieubeoordeling (SMB) is om al tijdens de voorbereiding alle mogelijke milieueffecten van plannen en

programma's in beeld te krijgen. De richtlijn voor strategische milieubeoordeling is sinds juli 2004 van kracht, heeft een rechtstreekse werking en heeft betrekking op wettelijk voorgeschreven plannen en programma's met mogelijk belangrijke gevolgen voor het milieu. Plannen die na 21 juli 2004 als ontwerp ter visie gaan dienen te voldoen aan de richtlijn. Het bestemmingsplan voldoet aan deze criteria. De inhoud van het MER voor het gebied Zuiderdiep wordt mede afgestemd op de vereisten voor het SMB-milieurapport, zodat er geen separaat milieurapport in het kader van de SMB hoeft te worden opgesteld.

Tenslotte grenst het plangebied zowel aan het Habitatrichtlijngebied Haringvliet en het Vogelrichtlijngebied van het Haringvliet en een deel (Zuiderdiepboezem, Plaat van Scheelhoek en 't Kiekgat) vormt hiervan zelfs een onderdeel. De begrenzing van beide richtlijngebieden vallen vooralsnog niet samen. Op grond van de natuurbeschermingswet is een zogenaamde 'passende beoordeling' nodig voor nieuwe activiteiten zoals voorgesteld voor het project Zuiderdiep. De passende beoordeling richt zich specifiek op de bescherming van natuurgebieden en soorten. Ook met de benodigde passende beoordeling zal in het MER rekening moeten worden gehouden.

De voorgenomen activiteit en keuze voor de alternatieven

2.1 Het plangebied Zuiderdiep

Het plangebied Zuiderdiep is gelegen ten noordoosten van Stellendam nabij de Haringvliet-sluizen. Het Zuiderdiep was tot 1970 een buitendijkse getijdengeul maar is samen met de Plaat van Scheelhoek ingedijkt toen de Haringvliet-sluizen werden gebouwd. Met het zoet worden van het Haringvliet werd het Zuiderdiep onderdeel van de boezem van de aanliggende polders.

Het plangebied Zuiderdiep omvat naast de Zuiderdiepboezem (waar ook het havenkanaal van Dirksland en deels die van Stellendam en Goedereede onderdeel van uitmaakt) met haar oeverlanden, de Bospolder (ingepolderd in 1846), Kroningspolder (1898), Nieuwe Kroningspolder (\pm 1938) en de Zuiderdieppolder (1964). Deze polders, samen de Zuiderdieppolders genoemd, laten het historische inpolderingspatroon van de relatief jonge aanwassen zien.

In voorgaande jaren is reeds het nodige onderzoek verricht naar de mogelijkheden voor natuurontwikkeling in het plangebied Zuiderdiep. In het project 'Varianten voor het Zuiderdiep' [1] is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor duurzaam waterbeheer van de Zuiderdiepboezem en natuurontwikkeling in het gebied Zuiderdiep. Hierbij zijn zeven inrichtingsvarianten uitgewerkt. In vijf ervan wordt in het plangebied Zuiderdiep, met de Zuiderdiepboezem als integraal onderdeel, een brak tot zout milieu gerealiseerd waarvan vier in combi-

natie met natuurontwikkeling in de Zuiderdieppolders. Het plangebied Zuiderdiep is voor Deltanatuur heel belangrijk omdat die de enige plek in haar zoekgebied is waar het karakteristieke landschap van de overgang van rivier naar zee met natuur van een brak tot zout milieu gerealiseerd kan worden. De Stuurgroep Deltanatuur heeft daarom in haar vergadering van maart 2005 besloten dat de herinrichting van het plangebied gericht moet zijn op grootschalige ontwikkeling van natuur die gebonden is aan brakke tot zoute condities. Een inrichting waarbij het gebied gevoed blijft met zoet water, komt daarmee niet overeen met de voorgenomen activiteit. Het gebied wordt brak dan wel zout door het onder invloed van het Haringvliet of de Noordzee te brengen.

De functie van de Zuiderdiepboezem in de zoetwatervoorziening komt daarmee te vervallen. Dit heeft gevolgen voor het project 'Integrale zoetwatervoorziening Goeree-Overflakkee' en de compensatie van het Kierbesluit, dat uitging van behoud van de boezemfunctie van het Zuiderdiep. Voor wat betreft de zoetwatervoorziening moet daarom een andere invulling worden gezocht. De Zuiderdiepboezem behoudt wel haar afvoerfunctie voor uitgeslagen water. De effecten zullen worden beschreven voor het plangebied (het gebied waar de ingreep plaats vindt). Voor een goede beoordeling van de effecten is het ook nodig dat de effecten over een groter gebied worden gezien: het studiegebied. Binnen dit studiegebied vallen, naast het plangebied, bijvoorbeeld 't Kiekgat en de Plaat van Scheelhoek (figuur 2).

Als oplossing was de zoetwatervoorziening in de brak tot zoute inrichtingsvarianten in eerste instantie buiten het gebied Zuiderdiep gepland. Deze oplossing blijkt echter financieel en maatschappelijk onaantrekkelijk, aangezien hiervoor extra gronden verworven moet worden. Om deze reden is er onderzocht of de zoetwatervoorziening binnen het plangebied kan worden gerealiseerd [2]. Dit blijkt technisch goed mogelijk te zijn en geen afbreuk te doen aan de natuurdoelstelling. Deze nieuwe zoetwatervoorziening is vervolgens ingepast in een drietal alternatieven, welke in hoofdstuk 2 nader worden toegelicht.

2.2 Doelstelling

Doelstelling voor het plangebied Zuiderdiep is om dit agrarisch gebied om te vormen tot een brak tot zout intergetijdengebied met hoge natuurwaarden en de Zuiderdiepboezem en het waterhuishoudkundig systeem in de aanliggende polders in te richten tot een gezond en duurzaam watersysteem. Daarbij worden ook andere functies en belangen, zoals landbouw, aanvoer van ruw water voor de drinkwaterproductie en recreatie meegenomen. Hiermee is de meervoudige doelstelling en het integrale karakter van het project benoemd. Bij de herinrichting van het plangebied moeten de vele belangen op een zo evenwichtig mogelijke manier worden gecombineerd. In de tabel zijn de betrokken partijen bij het project Zuiderdiep en de doelstellingen die zij nastreven, samengevat.

Betrokken partijen	Doelstellingen voor het gebied Zuiderdiep en omgeving
Deltanatuur	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling van robuuste en gradiëntrijke brakke tot zoute getijdennatuur - Versterking recreatief medegebruik - Impuls voor woon- en werkklimaat
waterschap Hollandse Delta	<ul style="list-style-type: none"> - Handhaven veiligheid van de waterkeringen - Veiligstellen van de afvoercapaciteit van het watersysteem en de lozingscapaciteit van de poldergemalen - Veiligstellen van de zoetwateraanvoer voor de landbouw - Realiseren van een constante waterkwaliteit en biologisch gezond water - Streven naar een duurzaam watersysteem
Rijkswaterstaat	<ul style="list-style-type: none"> - Handhaven veiligheid van de waterkeringen - Streven naar een veerkrachtig, gezond hoofdwatersysteem - Ontwikkeling van natte natuur
provincie Zuid-Holland	<ul style="list-style-type: none"> - Versterking natuurfunctie Zuiderdiep, oeverzones Haringvliet en bestaande natuurgebieden - Natuurontwikkeling in polders ten zuiden van Zuiderdiep, tevens ganzengebied
Gemeenten (Goedereede, Dirksland)	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelen van extensieve recreatiemogelijkheden, mede gekoppeld aan natuur - Veiligstellen duurzaam gebruik van de sportvelden (gemeente Goedereede)
Natuurmonumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling van brakke tot zoute getijdennatuur - Bevorderen van mogelijkheden voor natuurbeleving
LTO Noord	<ul style="list-style-type: none"> - Handhaven van duurzame agrarische bedrijvigheid op Goeree-Overflakke door voldoende landbouwareaal - Het veiligstellen van de zoetwateraanvoer voor de landbouw
Evides	<ul style="list-style-type: none"> - Veiligstellen van aanvoer van water voor de drinkwatervoorziening

De voorgenomen activiteit en keuze voor de alternatieven

Voor de realisatie van het initiatief zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Het inrichten van het plangebied Zuiderdiep voor ontwikkeling van brakke tot zoute getijdennatuur met recreatief medegebruik.
2. Het in aansluiting op de integrale zoetwatervoorziening langs de noordrand realiseren van een zoetwatervoorziening tussen het Zuiderdiep en Stellendam ten behoeve van landbouw en drinkwater.
3. Het realiseren van voldoende waterbergingscapaciteit in het zoetwaterkanaal, vanwege het vervallen van de zoetwaterbergingsfunctie van de Zuiderdiepboezem.
4. Het optimaliseren van de waterhuishoudkundige inrichting van de landbouwpolders ten zuiden van het plangebied.

Deze doelstellingen komen samen in de omschrijving van de voorgenomen activiteit voor het plan- en studiegebied Zuiderdiep, die hier nogmaals gegeven wordt:

“De ontwikkeling van een grootschalig natuurgebied met landschaps- en natuurkenmerken die horen bij een brak tot zout intergetijdengebied met mogelijkheden voor recreatie en doorvoer van zoet water in het plangebied Zuiderdiep en het inrichten van de waterhuishouding in de directe omgeving tot een duurzaam watersysteem”.

Het is duidelijk dat er landbouwgrond gaat verdwijnen en dat zal niet iedereen toejuichen. Toch is het project uiteindelijk positief voor de economie en het leefklimaat. Landbouw blijft in het aangrenzende gebied goed mogelijk en profiteert van een betere waterhuishouding en de constante waterkwaliteit. Andere sectoren van de eiland-economie profiteren mee. West-Nederland verstedelijkt in hoog tempo en er is een groeiende behoefte aan natuur voor ontspanning. In en rond het plangebied Zuiderdiep is straks extensieve recreatie mogelijk, dat zorgt voor extra en nieuwe bedrijfsactiviteiten in de regio. De Delta wordt weer een stuk natuurlijker. Kenmerkende landschappen komen terug, samen met de planten- en diersoorten die daar bijhoren.

2.3 Alternatieven voor de herinrichting van het plangebied Zuiderdiep

Inrichtingsalternatieven

De Stuurgroep Deltanatuur heeft in de vergadering van maart 2005 haar voorkeur uitgesproken over de inrichtingvarianten die het best aansluiten bij de voorgenomen activiteit. De onderstaande inrichtingsvarianten vormen de alternatieven die in deze startnotitie en het MER zullen worden beschouwd:

1. Brakwatergors
2. Brakke Getijdenkreek
3. Zoute Slufter

Het beheer en het onderhoud van de Zuiderdiepboezem is in 1991 overgedragen van Rijkswaterstaat aan het waterschap Hollandse Delta. Het streven is om ook het eigendom over te dragen. Verwacht wordt dat dit in augustus 2005 geregeld zal zijn. Bij deze overdracht zal middels een overeenkomst vastgelegd worden dat het noodzakelijk is het Zuiderdiep op diepte te brengen. De boezem heeft een sliblaag van minimaal één meter welke mogelijk is verontreinigd. Deze al of niet verontreinigde sliblaag zal moeten worden verwijderd dan wel zal er gezocht moeten worden naar een alternatieve saneringsvorm wat als een variant op de alternatieven in het MER kan worden meegenomen.

Bij een alternatieve saneringsvorm kan gedacht worden aan het graven van een nieuw gedeelte Zuiderdiep in combinatie met het dempen van gedeelten van het huidige Zuiderdiep met verontreinigde bagger.

Binnen het MER zullen de mogelijkheden voor alternatieve sanering moeten worden afgetast. Bij herinrichting zal de boezem de functie als zoetwatervoorziening en buffergebied verliezen maar niet de opvang- en afvoerfunctie van uitgeslagen water.

Referentiealternatief

De huidige situatie met autonome ontwikkeling dient als het referentiealternatief voor het bepalen van de effecten van de voorgenomen activiteit zoals uitgewerkt in de drie alternatieven. Tot de autonome ontwikkeling behoort voortzetting van de landbouw binnen het plangebied, een stijgende zeespiegel wat het spuien van water op de Noordzee kan bemoeilijken en mogelijk leidt tot toename van brakke kwel in het oppervlaktewater in de polders én sanering van de verontreinigde waterbodem van de Zuiderdiepboezem.

De voorgenomen activiteit en keuze voor de alternatieven

2.4 MER-thema's

In het MER worden een aantal thema's op milieugevolgen getoetst bij uitvoering van de voorgenomen activiteit conform de beschreven alternatieven. De referentie waartegen als het ware getoetst wordt, wordt gevormd door de huidige situatie met autonome ontwikkeling. In de nu volgende tabel worden de MER-thema's benoemd waarvoor de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit moeten worden beschreven.

Daarnaast is een aanzet gegeven op basis van welke aspecten binnen een thema dit het best kan worden gedaan. Deze aspecten, geformuleerd op basis van de doelstellingen van de betrokken partijen bij het project Zuiderdiep, vormen die zaken waarvoor op dit moment wordt verwacht dat er effecten op zullen treden dan wel waarvoor op basis van de alternatieven de mate van doelrealisatie in beeld kan worden gebracht. Met name dit laatste is in deze startnotitie niet uitputtend aangegeven en kan desgewenst in het MER nader worden ingevuld, hetgeen overigens geen verplicht onderdeel van het MER vormt.

Voor negatieve effecten worden, waar mogelijk, mitigerende en/ of compenserende maatregelen beschreven. Naast de effecten wordt ook de mate van doelrealisatie in beeld gebracht; c.q. de mate waarin aan de doelstellingen van de voorgenomen activiteit wordt voldaan. De alternatieven, nu met mitigerende en/of

Aspecten voor de m.e.r.

Veiligheid

Waterbeheer

Bodem

Infrastructuur

Aanvoer ruw water voor drinkwaterproductie

Leefmilieu tijdens de werkzaamheden

Geohydrologie

Landbouw en beroepsvisserij

Landschap

Natuur

Recreatie

Milieugevolgen	Doelrealisatie
<ul style="list-style-type: none"> - Keringen - Oeverafslag 	
<ul style="list-style-type: none"> - Kwantiteit en kwaliteit (beheer) oppervlaktewater - Hydrodynamiek (erosie en sedimentatie) - Visstandbeheer 	Gezond oppervlaktewater Duurzaam watersysteem
<ul style="list-style-type: none"> - Verontreiniging waterbodem - Verontreiniging landbodem - Grondstromen - Grondbalans 	
<ul style="list-style-type: none"> - Kabels en leidingen - Gebouwen - Wegen - Dammen 	
<ul style="list-style-type: none"> - Transportvorm (leiding of open water) 	
<ul style="list-style-type: none"> - Overlast als gevolg van transportbewegingen - Geluids- en stofoverlast 	
<ul style="list-style-type: none"> - Kwel van en naar zoetwaterkanaal - Kwel in landbouwpolders 	Geen toename kwel in landbouwpolders
<ul style="list-style-type: none"> - Voortbestaan binnen plan- studiegebied - Mogelijkheden agrarisch natuurbeheer - Nevendiensten - Ganzenoverlast op agrarische gronden - Consequenties voor beroepsvisserij 	
<ul style="list-style-type: none"> - Aardkunde - Archeologie - Cultuurhistorie - Beleving 	Ontzien en waar mogelijk inpassen van waarden Verhogen aantrekkelijkheid van het plangebied
<ul style="list-style-type: none"> - Bestaande natuurwaarden - Beschermd soorten in kader flora- en faunawet - Bescherming in kader van Habitatrictlijn - Bescherming in kader van Vogelrichtlijn - Ecologische hoofdstructuur - Beheerbaarheid van de natuur 	Creëren randvoorwaarden en uitgangspunten voor natuurontwikkeling Realisatie randvoorwaarden en oppervlakten voor ontwikkeling en duurzaam voortbestaan van natuurdoeltypen, populaties en ecologische relaties
<ul style="list-style-type: none"> - Bestaande recreatiemogelijkheden - Sportvelden - Aantrekkende werking 	Inpassen recreatieve mogelijkheden en voorzieningen

compenserende maatregelen worden opnieuw beoordeeld op milieuaspecten. Het best 'scorende' alternatief vormt het basialternatief. Door dit basialternatief vervolgens te optimaliseren voor milieuaspecten (negatieve zowel als positieve score's middels aanvullende maatregelen naar 'meer plus score's') wordt het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) geformuleerd. De thema's waterbeheer, bodem daar waar het verontreiniging betreft, leefmilieu tijdens de werkzaamheden, geohydrologie, natuur en landschap kunnen gezien worden als "klassieke" thema's binnen de m.e.r. Andere klassieke thema's als luchtkwaliteit, geluid en woon- een leefmilieu zijn hier niet aan de orde maar passen meer bij een beoordeling van bijvoorbeeld de aanleg van een industrieterrein. De thema's veiligheid, bodem daar waar het grondstromen en grondbalans betreft, infrastructuur, aanvoer ruw water voor drinkwaterproductie, landbouw en beroepsvisserij en recreatie geven vooral ook inzicht in de maatschappelijke en sociale gevolgen en de kosten die met de voorgenomen activiteit gemoeid zijn, en kunnen gezien worden als een extra inspanning. Voorbeelden van kosten die met de voorgenomen activiteit gemoeid zijn, zijn: kosten ontgraven en transport van grond, verwijderen of verplaatsen van infrastructuur etc. In hoofdstuk 6 wordt nader op de thema's en aspecten ingegaan door handvatten en aandachtspunten te formuleren op basis waarvan de aspecten (zoals opgenomen in bovenstaande tabel) kunnen worden geformuleerd opdat de milieugevolgen goed kunnen worden beoordeeld.

Huidige situatie en autonome ontwikkeling

3.1 Ontstaansgeschiedenis

Het Rijn-Maasestuarium was oorspronkelijk een zeer dynamisch systeem waarin rustige perioden en zeeinbraken elkaar afwisselden. Hierdoor ontstonden zand- en kleiafzettingen in een kustzone met veel geleidelijke overgangen tussen water en land en tussen zee en rivier. Vanuit het oosten stroomde het water uit de rivieren het gebied in, terwijl vanuit het westen de dagelijkse invloed van eb en vloed kwam. De stroom vanuit de rivieren werd bepaald door seizoensfluctuaties in neerslag. De zoutgradiënt wisselde met de dagelijkse getijschommelingen. Hierbij was in tijden met een normale rivierafvoer het Haringvliet een permanent brakwatergetijdengebied.

Geleidelijk is de dynamiek van het Rijn-Maasestuarium gereduceerd door de aanleg van dijken die het land tegen het water moeten beschermen. Goeree en Overflakkee waren oorspronkelijk eilanden die door opeenvolgende inpolderingen aan elkaar zijn gegroeid. Het Zuiderdiep was tot aan de sluiting van het Haringvliet in 1971 een buitendijkse getijdengeul. Door de aanleg van de Haringvlietssluzen is het Haringvliet een zoetwaterafvoergebied geworden met nauwelijks getij. Toen is ook de Plaat van Scheelhoek ingedijkt. In het Zuiderdiep hebben de dagelijkse getijdengebonden schommelingen in het waterpeil en het zoutgehalte plaats gemaakt voor onregelmatige veranderingen als gevolg van het spui- en maalbeheer. Daarbij leidt toenemende

sedimentatie ertoe dat de geul langzaam dichtslibt en de oevers afkalven, waardoor de overgangen van land naar water abrupter wordt. De waterbodem van de Zuiderdiepboezem alsmede de watergangen op de Plaat van Scheelhoek zijn verontreinigd. Ook de landbodem van de drie polders in het plangebied zijn over grote oppervlakten vervuild, zo blijkt uit een indicatief bodemonderzoek [3].

3.2 Huidige karakteristiek

Het huidige grondgebruik van de Zuiderdieppolders (functiewijzigingsgebied binnen de groene contour op de luchtfoto) bestaat voornamelijk uit akkerbouw en een beperkt deel bestaat uit grasland ten behoeve van (melk)veehouderij-bedrijven.

Het watersysteem in het studiegebied is nu verre van duurzaam. In de winter verbrakt het Zuiderdiep door uitgeslagen polderwater, in de zomermaanden wordt het Zuiderdiep met zoet Haringvlietwater gespoeld.

Met andere woorden: ieder half jaar staat het hele ecosysteem op zijn kop. Daarbij komt dat als gevolg van de klimaatwijziging de zeespiegel stijgt en dat daardoor de brakke kwel in de watergangen zal toenemen.

Het watersysteem in het studiegebied moet daarom verduurzaamd worden.

Brak water en zoet landbouwwater moeten duurzaam van elkaar gescheiden worden.

Hiervan kunnen landbouw en natuur beide profiteren.

Huidige situatie en autonome ontwikkeling

3.3 Waterbeheer

Het kwantitatieve en kwalitatieve waterbeheer op Goeree-Overflakkee vallen onder de verantwoordelijkheid van waterschap Hollandse Delta. Het beheersgebied van het waterschap is ingedeeld in negentien bemalingsgebieden.

De meeste watergangen hebben zowel een aanvoer- als afvoerfunctie en het waterbeheer in het gebied is geheel geautomatiseerd met een uitgebreid meetnet.

Het Zuiderdiep met de bijbehorende havenkanalen fungeert als boezem voor de aangrenzende polders. Zeven gemalen slaan polderwater uit op het Zuiderdiep, vooral 's winters. 's Zomers wordt vanuit het Zuiderdiep zoet water ingelaten in de polders, voor peilhandhaving, beregening en het doorspoelen van sloten om verzilting tegen te gaan.

Via een inlaatsluis bij de oostelijk punt van het Zuiderdiep wordt 's zomers wekelijks zoet water uit het Haringvliet ingelaten. De inlaatsluis heeft een maximale capaciteit van 8.000 m³ per minuut. Via een spuisluis aan de westpunt van het Zuiderdiep wordt bij laag tij water via vrij verval geloosd op de Noordzee. Het waterpeil in het Zuiderdiep varieert door het jaar heen. Het zomerstreefpeil bedraagt NAP +0,20 m. Bij hoge afvoeren van de poldergemalen kunnen hogere waterpeilen optreden. Als bij hoge ebstanden de spui mogelijkheden beperkt zijn, kan de waterstand oplopen tot NAP +0,90 m. Bij een dergelijke waterstand wordt een maal-

stop afgekondigd. Door het huidige beheer heeft het Zuiderdiep te kampen met hoge nutriëntengehalten en sterk wisselende chloridegehalten. Het chloridegehalte ter hoogte van de inlaat van het Zuiderdiep bedraagt gemiddeld 700-900 mg/l, terwijl het gehalte in andere delen van het Zuiderdiep varieert tussen 100-250 mg/l in de zomer en 1.300 mg/l in de winter. Incidenteel komen zelfs waarden voor van 3.800 mg/l. De fosforgehalten in het Zuiderdiep zijn nu 0,5 mg/l. Dit is een flinke daling ten opzicht van het gehalte in de jaren '80 van de vorige eeuw (2 mg/l). Het stikstofgehalte daarentegen blijft hoog, met name in de winter als gevolg van het uitslaan van polderwater. Wat betreft de waterkwaliteit wordt niet voldaan aan de eisen van de minimumkwaliteit en de nagestreefde doelstelling 'biologisch gezond water'. Dit uit zich onder meer in het voorkomen van algenbloei en lage zuurstofgehalten, wat kan leiden tot vissterfte.

Na uitvoering van het Kierbesluit wordt het westelijk deel van het Haringvliet brak en komen de huidige innamepunten van zoet water te vervallen. Om de zoetwateraanvoer toch veilig te stellen wordt er een nieuwe voorziening langs de noordrand aangelegd, het project 'Integrale zoetwatervoorziening Goeree-Overflakkee'. De nieuwe zoetwatervoorziening moet binnen het plangebied Zuiderdiep worden doorgetrokken. Omdat de Zuiderdiepboezem integraal onderdeel uitmaakt van de inrichting van het plangebied tot een intergetijdengebied, kan zij haar huidige, belangrijke functie in de zoetwatervoorziening niet langer vervullen.

3.4 Landschap

Het plangebied betreft relatief jonge inpolderingen, gelegen tussen de oorspronkelijke eilanden van Goeree en Overflakkee. Door het grootschalige en open karakter onderscheiden de jongere inpolderingen zich duidelijk van het oudere land.

Goeree-Overflakkee als geheel maakt deel uit van het zeekelegebied. De kernkwaliteiten van het zeekelegebied zijn nader omschreven in het Structuurschema Groene Ruimte 2. De beleidslijnen uit deze opvolger van de Structuurschema Groene Ruimte uit 1993 maar niet vastgestelde document zijn nader uitgewerkt in de Nota Ruimte en de Nota Mensen voor Natuur, Natuur voor Mensen.

Gesteld wordt dat het zuidelijke zeekelegebied, met de monding van de Rijn, Maas en Schelde, het meest uitgesproken estuariene landschap van Nederland is. Het contrast tussen de grote open wateren met bijzondere deltanatuur en de strak verkavelde polders is een belangrijke kernkwaliteit. Het dijkenpatroon, de havenkanalen en de historische dorpsgezichten van Stellendam en Havenhoofd zijn cultuurhistorisch waardevol, maar ook de Haringvlietluizen als onderdeel van de Deltawerken behoort tot ons nationale culturele erfgoed. De voormalige getijdenkreek van het Zuiderdiep en de Plaat van Scheelhoek met de kleinere kreekrestanten vormen meer natuurlijke elementen in het landschap. Deze laten iets zien van de geomorfologische ontstaanswijze van het gebied.

3.5 Natuur

Voor de afsluiting kwam er in het Haringvliet kenmerkende estuariene vegetaties, flora en mariene en brakwaterfauna voor. Het voormalige intergetijdengebied bestond uit zandplaten en slikken, (schorren) en gorzen op de hogere delen. Door afsluiting van het Haringvliet is de getijdendynamiek grotendeels verdwenen en is het gebied zoet geworden. De oorspronkelijke gorzen zijn verruigd of in gebruik als cultuurgrasland. Om oeverafslag te voorkomen zijn de meeste natuurontwikkelingsgebieden van vooroeververdedigingen voorzien. De grens tussen water en land is zeer kunstmatig door de noodzakelijke vooroeververdedigingen.

De natuurwaarden van het plangebied liggen nu vooral bij de spaarzame kreekrestanten en de aanwezigheid van overwinterende vogels, zoals zwanen en ganzen. Lokaal komt nog steeds een aantal plantensoorten voor, die karakteristiek zijn voor de brakke en zoete componenten van een dynamisch estuarium. Voor watervogels is het gebied vooral van belang als pleisterplaats en als overwinteringsgebied. De grasgorzen worden ook gebruikt als broedgebied. Voor de voedselvoorziening is een deel van de vogels afhankelijk van de voordelta (vooral visetende vogels) of het binnendijkse gebied (zoals ganzen).

Het Haringvliet (waaronder de Plaat van Scheelhoek en een deel van de Zuiderdiepboezem) is als Vogelrichtlijngebied aangemeld vanwege

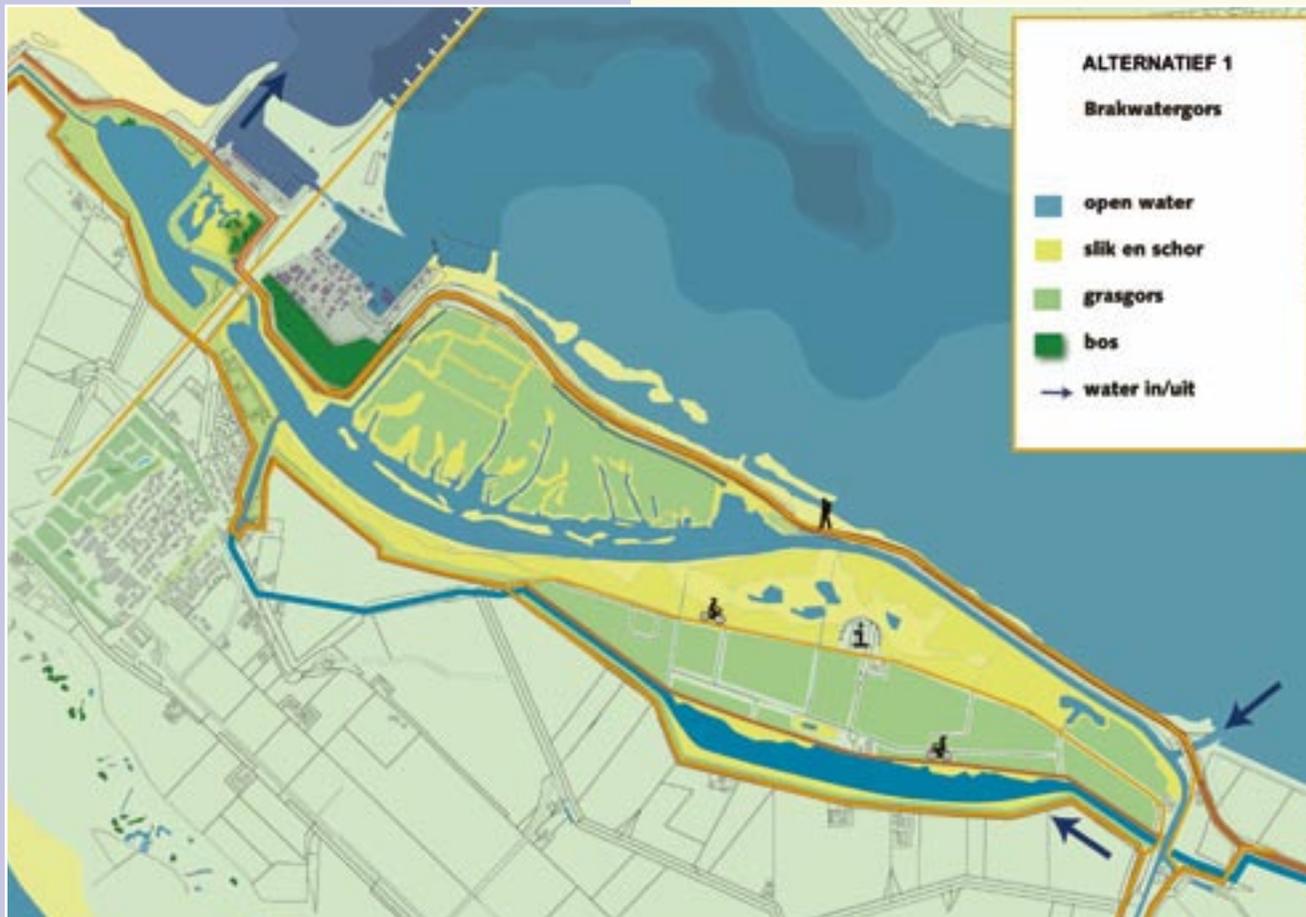
het voorkomen van drempeloverschrijdende aantallen Lepelaar, grauwe gans, Brandgans, Smient, Krakeend en Visdief die het gebied benutten als broed-, rui-, overwinteringsgebied en/ of rustplaats. Het gebied kan hierdoor tevens worden aangemerkt als watergebied van internationale betekenis zoals bedoeld onder de Wetland-conventie. Bovendien behoort het gebied tot één van de vijf belangrijkste broedgebieden dan wel pleisterplaatsen voor Kleine zilverreiger, Lepelaar, Brandgans, Visdief en Blauwborst in Nederland. Daarnaast wordt het aangemeld als watergebied van internationale betekenis zoals bedoeld onder de Wetland-conventie vanwege het geregeld voorkomen van minstens 20.000 watervogels.

Het Haringvliet (waaronder de Plaat van Scheelhoek en de Zuiderdiepboezem) kwalificeert zich voor de Habitatrictlijn voor het habitatype 'Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones' en de soorten Fint en Noordse woelmuis.

Voorts is het gebied aangemeld voor het habitatype 'Rivieren met slikoevers en vegetaties behorend tot de Rivierganzevoet-associatie en/of het Moerasandijvie-verbond' en de soorten Zeeprick, Rivierprick, Elft, Zalm, Bittervoorn en Rivierdonderpad.

De inrichtingsalternatieven

4.1 Inleiding

Als gevolg van het afsluiten van het Haringvliet zijn kenmerkende dynamische processen van het estuariene landschap van de Delta hier nagenoeg verdwenen.

De mate van zout-, getij-, rivier- en morfodynamiek (erosie- en sedimentatieprocessen) is in vergelijking met de situatie van voor 1971 sterk afgenomen. In het plangebied Zuiderdiep bestaat de mogelijkheid om een deel van deze dynamiek weer terug te brengen en daarmee het oorspronkelijk estuariene landschap met bijbehorende natuurwaarden te herstellen.

Het toekomstig waterbeheer in het plangebied Zuiderdiep is in hoge mate bepalend voor de ecologische ontwikkeling. De alternatieven onderscheiden zich primair door hun waterstrategie. De verschillende waterstrategieën bieden specifieke mogelijkheden voor natuur, landschap en recreatie. Ook het beheer is een onderscheidende factor: begrazings- of maai-beheer levert andere natuurwaarden en landschapsbeelden op dan een onbeheerde vegetatieontwikkeling.

In alle alternatieven wordt gestreefd naar een logische combinatie van maatregelen en functies en naar de ontwikkeling van een samenhangend gebied met een eigen landschappelijke identiteit.

Hierna worden de alternatieven 'Brakwatergors', 'Brakke Getijdenkreek' en 'Zoute Slufter' op hoofdlijnen besproken.

4.2 Brak Watergors

Natuurdoelen

Natuurdoel in dit alternatief is een nat, brak natuurgebied met een min of meer vast waterpeil. Als referentie kunnen inlagen of brakke kwelgebieden dienen, waar ook brak water zonder uitgesproken getijdendynamiek aanwezig is.

Waterstrategie

Het Brakwatergors wordt jaarrond doorgespoeld met brak water uit het Haringvliet, via het bestaande inlaatpunt bij het Aardappelgat. Voor een optimale vernatting ten behoeve van natuurontwikkeling wordt het waterpeil echter hoger ingesteld. Voor de zoetwatervoorziening en het tegengaan van brakke kwel wordt een nieuwe watergang aangelegd.

Landschapsvisie

In het Brakwatergors is sprake van een gereguleerd watersysteem met beperkte dynamiek. Door het brakke karakter ligt bosontwikkeling niet voor de hand. In dit alternatief wordt gekozen voor een open landschap met begrazingsbeheer. Het huidige verkavelings- en wegenpatroon blijft gehandhaafd, om de ontginningsgeschiedenis zichtbaar te houden.

Door het begrazingsbeheer krijgt het gebied als geheel een natuurlijker karakter, maar blijft het een herkenbaar onderdeel van het open, binnendijkse cultuurlandschap. Ook Scheelhoek wordt in begrazingsbeheer genomen. In plaats

van het huidige rietland zal hier een meer open vegetatie komen. Hierdoor wordt het natuurlijke krekenspatroon beter zichtbaar.

Recreatieprofiel

De bestaande wegen blijven toegankelijk voor langzaam verkeer en verder kunnen enkele beperkte voorzieningen voor natuurgerichte recreatie worden aangelegd, zoals een vogel-observatiepost.

Hydrologische effecten

Bij doorspoelen met brak water, zal er een dagelijkse peilfluctuatie optreden van ongeveer 40 cm. De maximale peilverhoging in de Zuiderdiepboezem wordt in principe bepaald door het gemiddeld hoogwater in het Haringvliet bij het inlaatpunt. Dit bedraagt na het instellen

van de Kier ongeveer NAP +0,65 m. Bij eb wordt vanuit de Zuiderdiepboezem geloosd op de Noordzee.

Door het jaar heen blijft er sprake van onregelmatige peilschommelingen. De waterkwaliteit zal volledig worden bepaald door de waterkwaliteit in het Haringvliet. Het chloridegehalte varieert van 2.000 tot 3.300 mg/l.

Ecologische effecten

In de Zuiderdiepboezem kunnen brakwatergemeenschappen tot ontwikkeling komen. Langs de oevers en op de lagere gronden zullen slikken en open, schorachtige moerasvegetaties ontstaan, maar door de onregelmatige peildynamiek kunnen deze zich niet optimaal ontwikkelen. Er is geen sprake van een echt getijdenmilieu. De moerasvegetaties vormen wel een geschikt leefgebied voor de zeldzame noordse woelmuis en een foerageergebied voor diverse moeras- en watervogels. Op de hogere delen kunnen grasgorzen ontstaan, die van betekenis zijn als ganzengebied.

De inrichtingsalternatieven

4.3 Brakke Getijdenkreek

Natuurdoelen

Dit alternatief gaat uit van de ontwikkeling van getijdennatuur met brakke slikken, schorren en gorzen. Deze natuurtypen zijn karakteristiek voor de gradiënt van zoet naar zout en ecologisch internationaal waardevol.

Waterstrategie

Gestreefd wordt naar een maximale getijdenslag binnen het plangebied met behoud van de huidige primaire waterkering en met gebruikmaking van de bestaande in- of uitlaatwerken. Aan de oostzijde wordt het water ingelaten uit het Haringvliet en aan de westzijde gespuid op de Noordzee. Door bij hoog tij zo veel mogelijk water in te laten en bij laag tij zo veel mogelijk water te spuien wordt de getijdenslag binnen het gebied gemaximaliseerd.

Dit vraagt om een uitgekiend in- en uitlaatbeheer, waarbij gestreefd wordt naar een zo gelijkmatig mogelijke getijdenslag. De afvoercapaciteit gelijkmatig mogelijke getijdenslag. De afvoercapaciteit blijft gewaarborgd omdat de ruimte voor waterberging toeneemt. Voor de zoetwatervoorziening en het tegengaan van brakke kwel wordt een nieuwe watergang aangelegd.

Landschapvisie

Bij de nagestreefde natuurdoelen en getijdendynamiek hoort een weids, open deltalandschap. Het brakke karakter is zichtbaar aan onbegroeide slikken en aan de bijzondere vegetatie van schorren en gorzen. Om de open-

heid te versterken en verruiging tegen te gaan wordt gekozen voor extensieve, integrale begrazing. Om de oppervlakte intergetijdengebied te vergroten wordt plaatselijk de bovengrond afgegraven. Hierbij wordt aangesloten op de reeds aanwezige hoogteverschillen: alle gronden die lager liggen dan NAP + 1,0 m (circa 120 ha) worden gemiddeld 30 cm verlaagd. Zo wordt met een minimaal grondverzet een maximale vergroting van de intergetijdenzone gerealiseerd. De vrijkomende grond wordt binnen het gebied verwerkt in de vorm van een aantal plateaus op de hogere delen (totaal circa 30 ha, 1,2 m hoog). De plateaus worden met een steilrand afgewerkt, zodat zij zich duidelijk als nieuwe toevoegingen in het landschap manifesteren. Ze kunnen tevens een betekenis krijgen voor de recreatie.

Recreatieprofiel

De getijdendynamiek levert een voortdurend veranderend landschapsbeeld en bijzondere natuur op. Voor natuurliefhebbers en landschapsgenietters zal dit een grote aantrekkingskracht hebben. Hiervoor worden bijzondere voorzieningen getroffen. De plateau's worden toegankelijk gemaakt en via wandelkaden of knuppelpaden met elkaar verbonden. Op de droge plateaus kunnen uitzichtpunten worden ingericht en bijzondere voorzieningen als picknickplaatsen of een eenvoudige natuurcamping. Aan te brengen beplanting kan voor een zekere beschutting en afscherming zorgen. De dijk langs het Haringvliet wordt opengesteld als wandelpad.

Hydrologische effecten

Berekend is dat met de huidige in- en uitlaatcapaciteit en uitgaande van het Kierbesluit een getijdenslag van 85 cm mogelijk is op het Zuiderdiep (GLG NAP -0,20 m, GHW NAP +0,65 m). Met het inlaat- en spuibeheer kunnen onregelmatige peilschommelingen door het jaar heen worden gedempt. De waterkwaliteit zal volledig worden bepaald door de waterkwaliteit in het Haringvliet. Het chloridegehalte varieert van 2.000 tot 3.300 mg/l.

Ecologische effecten

Door de relatief grote getijdenslag en het brakke water zijn er goede kansen voor getijdennatuur. Ongeveer 300 à 350 ha wordt intergetijdengebied (slikken, schorren en gorzen). Typische vegetaties van slikken en schorren komen op

grote schaal tot ontwikkeling. Droogvallende gronden bieden goede mogelijkheden voor allerlei steltlopers zoals Tureluur, Kluut en Wulp. Grauwe ganzen foerageren in de winter op de schorren en gorzen. Op de hoogste delen die niet onder invloed staan van brak water kan lokaal struweel opslaan. Zonder maaiveldverlaging en het graven van kreken, zal het grootste deel van het gebied dan ook alleen periodiek overstroomd worden. Begrazing zal nodig zijn om het gebied open te houden. In de laaggelegen Zuiderdieppolder zullen zich op beperkte schaal schorren met zoutminnende vegetatie ontwikkelen.

Op de periodiek overstroomde delen zullen vooral zilte graslanden van het Zilverschoonvebond (*Lolium-Potentillion anserinea*) met soorten als Zilte rus (*Juncus gerardi*), Melkkruid (*Glaux maritima*) en Fioringras (*Agrostis stolonifera*) kenmerkend zijn. Op de minder begraasde maar nog wel periodiek overstroomde delen zal de vegetatie zich door Zilte zegge (*Carex distans*) en Kattedoorn (*Ononis repens* spp. *Spinosa*) kenmerken. Op de hogere delen zal zich ontwikkelen grasgors en struweel.

Kreekjes en al dan niet geïsoleerde plasjes zullen zich kenmerken door vegetaties van licht brak stilstaand water en duinplassen met soorten als Heen (*Bolboschoenus maritimus*) en Ruwe bies (*Schoenoplectus tabernaemontani*). Regelmatige overstrooming is nodig om successie naar zoetwatergemeenschappen tegen te gaan.

De inrichtingsalternatieven

4.4 Zoute Slufter

Natuurdoelen

Met de Zoute Slufter wordt gestreefd naar een slufferachtig milieu met dynamische zoute getijdennatuur. Ingezet wordt op maximale ruimte voor natuurlijke processen die horen bij het kustecosysteem. Zo kan een landschap ontstaan van kreken, zoute slikken, schorren en gorzen met een hoge natuurwaarde.

Waterstrategie

Door bij de bestaande spuisluis in het westelijk deel van het plangebied direct Noordzeewater in te laten wordt maximaal gebruik gemaakt van de getijdendynamiek. Het zoutgehalte van het water en de getijdenslag zijn in de Noordzee immers veel groter dan op het Haringvliet.

De spuisluis kan net als in de huidige situatie bij extreem hoog water worden dichtgezet en daarmee als 'stormvloedkering' fungeren. De huidige primaire waterkering blijft gehandhaafd. De afvoercapaciteit blijft gewaarborgd omdat de ruimte voor waterberging toeneemt. Voor de zoetwatervoorziening en het tegengaan van brakke kwel wordt een nieuwe watergang aangelegd.

Landschapvisie

Bij de voorgestelde waterstrategie ontstaat een unieke binnendijkse sluffer. Dit levert een voortdurende wisselend landschapsbeeld op. Door het zoute water zal het gebied een open karakter houden (met of zonder begrazing). Erosie en sedimentatie door de getijdenstroming zullen geleidelijk een meer natuurlijk landschap

creëren, met krekens, slikken, schorren en gorzen. Aanvullende maaiveldsverlaging is in principe niet of slechts in beperkte mate nodig. Het is landschappelijk interessant om te zien hoe het cultureel landschapspatroon onder invloed van de getijdendynamiek geleidelijk vervaagt. Het water zal in eerste instantie via de huidige sloten het gebied instromen. Door de stroming zullen de sloten op natuurlijke wijze worden omgevormd in krekens. Om het erosieproces te bevorderen zullen wel oeverbeschoeiingen verwijderd worden.

Recreatieprofiel

De grote dynamiek en het natuurlijke karakter maken de sluffer uitnodigend voor natuurbeleving, maar ook voor meer avontuurlijke en sportieve recreatievormen: wadlopen, wildwaterkanoën. In combinatie met de havenkanalen kunnen interessante kanoroutes worden afgelegd. De oude haventjes bij Goedereede, Havenhoofd, Stellendam en Dirksland zijn aantrekkelijke opstappunten en startpunten voor excursies.

Door het unieke karakter van de binnendijkse sluffer zal de recreatieve aantrekkingskracht groot zijn, ook zonder aanvullende voorzieningen.

Hydrologische effecten

De huidige spuisluis heeft voldoende capaciteit om binnen het plangebied een getijdenslag van 105 cm te realiseren (GLW NAP -0,20 m, GHW NAP +0,85 m). Het water kan vrij in- en uitstromen en de spuisluis hoeft alleen bij

extreem hoog water dichtgezet te worden. In het Zuiderdiep zal sprake zijn van een veel zouter milieu dan bij waterinlaat vanuit het Haringvliet. De chlorideconcentraties kunnen oplopen tot meer dan 10.000 mg/l.

Ecologische effecten

Door de grote getijdenslag en het zoute water zijn er optimale kansen voor getijdennatuur. Ongeveer 450 à 500 ha wordt intergetijdengebied (slikken, schorren en gorzen). Krekens en vegetaties van slikken en schorren komen op grote schaal tot ontwikkeling. De droogvallende slikken vormen een ideaal foerageergebied voor vele soorten steltlopers en Kleine zilverreiger. Hoger op de schorren en gorzen foerageren ganzen. Dwergstern en Noordse stern foerageren in het ondiepe water. Vanuit de Noordzee kunnen vissen van ondiep zout tot brak water in het gebied komen, zoals Houting, Zeeprik, Botervis en Dwergtong.

Twee maal per dag stroomt dan zout water (> 10.000 mg Cl/l) het gebied in en uit, waarbij een getijslag van ruim één meter wordt gerealiseerd. Als gevolg van de dagelijkse dynamiek zullen de landschapsvormende processen sterk zijn en zullen vanzelf getijdengeulen in het landschap slijten waardoor het water tot ver in het gebied zal doordringen. Een groot deel van het gebied zal bestaan uit zout getijdenwater, droogvallende platen, en uitgestrekte slikken en schorren. De slikken zullen (net aan) droogvallen bij laag water en de vegetatie (Zeekraal-verbond, Thero-Salicornion) zal tot de

gemiddeld hoogwaterlijn, gekenmerkt door Zeekraal-soorten (*Salicornia* spp.) en Schorrekruid (*Suaeda maritima*). Vanaf de gemiddeld hoogwaterlijn zullen de slikken overgaan in schorren. Ook de schorren zullen zich kenmerken door een zoutminnende vegetaties van het Verbond van Gewoon kweldergras (*Puccinellion maritimae*) met soorten als Gewoon kweldergras (*Puccinellia maritima*), Lamsoor (*Limonium vulgare*), Zulte (aster *tripolium*) en Zeealsem (*Artemisia maritima*).

De periodiek overstromende delen zullen uit zilte graslanden (Verbond van Engels gras, *Armerion maritimae*) bestaan en plaatsen waar de zoutwaterinvloed afneemt en zich een zoetwaterbel kan vormen, zullen zich tot natte duinvalleien ontwikkelen. De hogere delen van het gebied die niet of slechts zeer incidenteel overstromen zullen bestaan uit grasgors en struweel. In deze hogere delen is begrazing noodzakelijk om het gebied open te houden.

De oevers van de krekens zullen worden gekenmerkt door Heen en Ruwe bies en op luwe plekken zullen komen, evenals in al dan niet geïsoleerde plasjes, vegetaties van matig brak stilstaand water en duinplassen voor. Evenals voor de Brakke getijdenkreek geldt dat regelmatige overstroming nodig is om successie naar zoetwatergemeenschappen tegen te gaan.

Besluiten, beleidskader en procedures

5.1 Inleiding

Voor het realiseren van de herinrichting van het plangebied Zuiderdiep zijn een aantal beslissingen nodig. Daarvoor moet een aantal procedures worden doorlopen en moet een aantal vergunningen worden aangevraagd. Dat gebeurt op basis van wet- en regelgeving. In procedures wordt daarbij vaak getoetst aan een breed (inter)nationaal, lokaal en regionaal beleidskader. Hieronder komen achtereenvolgens de wet- en regelgeving en het meest relevante beleidskader aan de orde. Het hoofdstuk sluit af met een stapsgewijze weergave van de m.e.r.-procedure.

5.2 Wet- en regelgeving

Naast het Besluit m.e.r. en de Richtlijn Strategische Milieubeoordeling is ook andere wet- en regelgeving van toepassing op het gebied Zuiderdiep. De bestemmingsplannen van de gemeenten Goedereede en Dirksland moeten worden aangepast. Voorts zal moeten worden nagegaan of de voorgenomen activiteit past binnen de vigerende beleidskaders dan wel of dat deze moeten worden aangepast (paragraaf 5.3). Daarnaast zal het project uitgevoerd moeten worden binnen de wet- en regelgeving en zullen er een aantal vergunningen noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het project. Een en ander staat in de tabel op de volgende pagina samengevat. Voor de vergunningen geldt dat de maximale

proceduretijd zes maanden bedraagt, waarna beroep kan worden aangetekend. Uitgaande van het ontwerpproces (Voorontwerp (VO)/ Definitief Ontwerp (DO)) geldt dat het VO-stadium in het algemeen te weinig detailinformatie bevat om de vergunningaanvraag te kunnen opstellen. Een en ander houdt in dat het vergunningaanvraagproces zal plaatsvinden als het DO gereed is of als er een sterk uitgewerkt VO beschikbaar is.

Onder andere de volgende activiteiten binnen de herinrichting zijn voor de procedures van belang:

- aanleg syfon onder het havenkanaal van Dirksland;
- aanleg (leiding voor) ruwwatertransport en aansluiting op bestaande leiding;
- aanleg van nieuwe stuwen en dammen in gebied ten westen van kanaal van Dirksland, om de inlaat gemaal Smits te faciliteren;
- aanleg zoetwaterkanaal binnen gebied Zuiderdiep met hooggelegen bergingsdeel;
- aanleg inlaatwerk in secundaire kering ten behoeve van Stellendam;
- waterhuishoudkundige aanpassingen ten behoeve zoetwateraanvoer in het aanvoer gebied vanuit het zoetwaterkanaal;
- waterbodemsanering Zuiderdiepboezem.

Voor het plangebied Zuiderdiep is nader bodemonderzoek nodig ten behoeve van het grondverzet. Hiervoor zullen bodemkwaliteitskaarten worden opgesteld. Dit onderzoek kan worden gecombineerd met de definitieve ontwerpen voor het plangebied Zuiderdiep.

Wet- en regelgeving	Benodigd voor activiteit	Bevoegd gezag
EU Habitat/Vogelrichtlijn	Aanlegactiviteiten	Ministerie van LNV*
Natuurbeschermingswet	Aanlegactiviteiten	Ministerie van LNV*
Flora en faunawet	Aanlegactiviteiten	Ministerie van LNV
Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren	Ontgrondingactiviteiten, hergebruik verontreinigde grond	waterschap Hollandse Delta
Wet beheer Rijkswaterstaatswerken	Wijziging lozen en onttrekken (spuiregime)	Ministerie van V&W
Wet Milieubeheer	Hergebruik als 'bodem blijft bodem', ontgronding-werkzaamheden van meer dan zes maanden	provincie Zuid-Holland
Wet bodembescherming	Sanering geval van ernstig (diffuus) verontreinigde grond en ontgraving van licht verontreinigde grond en toepassen van grond als zijnde bodem	provincie Zuid-Holland (Tenzij anders beschikt) Voor licht verontreinigde grond Gemeente Goedereede en Gemeente Dirksland
Bouwstoffenbesluit	Toepassen van grond in werken zoals kaden, dempingen e.d.	Gemeente Goedereede en Gemeente Dirksland
Provinciale Milieuverordening Zuid-Holland Milieubeschermingsgebieden voor grondwater	Hergebruik verontreinigde grond, aanlegactiviteiten	provincie Zuid-Holland
Ontgrondingenwet	Ontgrondingactiviteiten	provincie Zuid-Holland
Algemene Keur Waterschappen	Activiteiten in kern- en beschermingszone wegen- en water-beheer: ontgravingen, ophogingen, kabels en leidingen	waterschap Hollandse Delta provincie Zuid-Holland
Gemeentelijke verordeningen	- Aanlegvergunning - Bouwvergunning - Sloopvergunning - Kapvergunning	Gemeente Goedereede en Gemeente Dirksland

*Na 1 oktober 2005 is provincie Zuid-Holland bevoegd gezag.

Besluiten, beleidskader en procedures

5.3 Beleidskader

In onderstaande tabel is het meest relevante vigerende beleid voor het gebied Zuiderdiep weergegeven. De relevantie is bepaald aan de hand van de MER-thema's. Dit zijn de thema's die in het MER op milieugevolgen worden getoetst bij uitvoering van de voorgenomen activiteit conform de beschreven alternatieven.

De thema's zijn: veiligheid, waterbeheer, bodem, infrastructuur, aanvoer van ruw water voor drinkwaterproductie, leefmilieu tijdens de werkzaamheden, geohydrologie, landbouw, landschap, natuur en recreatie (zie ook paragraaf 2.4).

De alternatieven worden zowel op hun effecten binnen het plangebied als de directe omgeving c.q. het studiegebied beoordeeld. Voorts zal er een onderscheid worden gemaakt in effecten tijdens de uitvoering en de effecten in de eindfase.

	Veiligheid	Waterbeheer	Bodem	Infrastructuur	Aanvoer ruw water	Leefmilieu tijdens werkzaamheden	Geohydrologie	Landbouw en beroepsvisserij	Landschap	Natuur	Recreatie
Internationaal beleid											
EU-kaderrichtlijn water (2000)		x	x				x			x	
EU Vogelrichtlijn (1979)										x	
EU Habitatrichtlijn (1992)										x	
Ramsar (Wetlands) Conventie (1971)										x	
Verdrag van Valetta/ Malta (1992)			x					x			
Nationaal beleid											
Nota Ruimte (w.o. Vierde nota over de ruimtelijke ordening extra en Structuurschema Groene Ruimte)	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x
Nota Belverdere									x		
Waterbeleid voor de 21 ^e eeuw (WB21, 2003)	x	x				x					
Vierde Nota Waterhuishouding (1998)	x	x	x	x		x				x	
Beleidslijn Ruimte voor de Rivier en PKB Ruimte voor de rivier	x	x				x		x			
Nota Mensen voor Natuur, Natuur voor Mensen (2000)								x	x		
Nadere uitwerking Rivierengebied (NURG 1991)	x	x				x		x	x		
Nota natuur, bos en landschap in de 21 ^e eeuw (2000)								x	x		
kabinetsstandpunt beleidsvernieuwing bodemsanering (KS 2002)			x								
Actief Bodembeheer rivierbed (2003)			x								
Nationaal milieubeleidsplan 4 (2001)			x		x						
Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW 2003)						x					

	Veiligheid	Waterbeheer	Bodem	Infrastructuur	Aanvoer ruw water	Leefmilieu tijdens werkzaamheden	Geohydrologie	Landbouw en beroepsvisserij	Landschap	Natuur	Recreatie
Regionaal beleid											
Streekplan Zuid-Holland Zuid (2000)	x	x	x				x	x	x	x	x
Partiële streekplanherziening integrale zoetwatervoorziening Goeree-Overflakkee (2002)							x				
Streekplanuitwerking 'Toeristisch-recreatieve ontwikkeling Overflakkee' (2004)											x
Nota Ruimte voor Ruimte in Zuid-Holland (2003)								x	x		
Knopen leggen (2002)									x	x	
Regels voor ruimte (2005)			x				x	x	x	x	x
Landschapontwikkelingsplan				x				x	x	x	x
Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie Zuid-Holland 2020 (PRSV 2004)	x		x				x	x	x	x	x
Beleidsplan Milieu en Water (BMW 2000-2004)						x	x		x	x	
Beleidsnota Water (2005)	x	x					x				
Nota uitwerking Baggerbeleid 3			x								
Beleidsnota Recreatie 2000+ (1999)											x
Lokaal beleid											
Waterschap Hollandse Delta											
Waterkeringbeheerplan	x										
Waterbeheerplan		x									
Waterstructuurplan		x									
Gemeenten											
Bestemmingsplan gemeente Goedereede	x	x		x	x			x	x		x
Bestemmingsplan gemeente Dirksland	x	x		x	x			x	x		x

Besluiten, beleidskader en procedures

Een aantal beleidsplannen zijn integraal van opzet en hebben betrekking op alle thema's, zoals de Nota Ruimte, het Streekplan Zuid-Holland Zuid en het Provinciale Ruimtelijke structuurplan. Andere plannen zijn meer sectoraal georiënteerd en richten zich op één of een aantal thema's dan wel aspecten. Vanwege het grote belang voor het project wordt hieronder dieper op een aantal zaken ingegaan.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn (EU-richtlijn 79/409/EEG, gewijzigd bij richtlijn 86/122/EEG) bevat naast bepalingen over de instandhouding van in het wild levende vogelsoorten, ook plichten die op de bescherming van de leefgebieden van in het wild levende vogels zijn gericht. De meest geschikte habitats voor bijzonder waardevolle soorten en veel voorkomende trekvogels moeten als speciale beschermingszone worden aangewezen. Het Haringvliet, de Plaat van Scheelhoek en de Zuiderdiepboezem met boezemlanden tot aan het havenkanaal van Stellendam zijn aangewezen als Vogelrichtlijn-gebied.

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft tot doel het waarborgen van de biologische diversiteit door de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. De Habitatrichtlijn is in 1992 door de Europese Commissie vastgesteld. Op grond van de richtlijn genieten bepaalde gebieden en soorten een hoge bescherming. In Bijlage 2 van de Habitatrichtlijn zijn de soorten waarvoor

Speciale Beschermingszones dienen te worden ingericht, genoemd.

Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn bevat strikt beschermde soorten die ook buiten een Speciale Beschermingszone bescherming genieten. De lidstaten van de Europese Unie zijn verplicht de richtlijnen in hun nationale wetgeving te implementeren. Zolang dit nog niet het geval is, of in geval van strijdigheden, is de Habitatrichtlijn rechtstreeks van toepassing.

De soortbescherming is sinds het in werking treden van de Flora- en faunawet (april 2002) in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd, de gebiedsbescherming nog niet. Hiervoor is in 1998 de nieuwe Natuurbeschermingswet opgesteld en aangenomen welke waarschijnlijk in 2005 in werking treedt. Ondertussen zijn de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn zelf nog rechtstreeks van toepassing. Het Haringvliet, de Plaat van Scheelhoek en de Zuiderdiepboezem met boezemlanden tot aan de N57 zijn aangewezen als Habitatrichtlijngebied.

De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben ook een externe werking. Dit betekent dat een ingreep in een gebied dat grenst aan een Speciale Beschermingszone (SBZ) geen "significant negatief" effect mag hebben op de SBZ zelf. Voor ingrepen welke deze effecten wel hebben gelden dezelfde voorwaarden als voor ingrepen binnen een SBZ. Momenteel werkt het Ministerie van LNV aan het opstellen van beheerplannen voor Vogel- en Habitatrichtlijnen (waarbij ook gestreefd wordt om de begrenzingen voor beide richtlijnen samen te

laten vallen). In het beheersplan staat welke maatregelen een beheerder moet nemen om de doelstellingen te bereiken en op welke wijze. Het streven is om de beheerplannen (waar onder die voor het Haringvliet) in augustus 2005 gereed te hebben. Een belangrijk onderdeel voor de beoordeling zal zijn om na te gaan hoe zich de voorgenomen activiteit verhoudt tot het beheerplan voor het Haringvliet. Voor de voorgenomen activiteit geldt een zogenaamde passende beoordeling.

Verdrag van Malta

De bescherming van het archeologische erfgoed in de bodem en de inbedding ervan in de ruimtelijke ontwikkeling is het onderwerp van het Europese Verdrag van Valletta (Malta).

In 1992 ondertekenden twintig Europese staten, waaronder Nederland, dit Verdrag.

De belangrijkste uitgangspunten van het verdrag zijn:

- archeologische waarden dienen zoveel mogelijk (in situ) in de bodem bewaard te blijven en beheermaatregelen dienen genomen te worden om dit te bewerkstelligen;
- vroeg in de ruimtelijke ordening dient al rekening houden met archeologie;
- bodemverstoorders betalen het archeologisch (voor)onderzoek en mogelijke opgravingen wanneer behoud in situ niet mogelijk is.

Het verdrag werd in 1998 door een goedkeuringswet bekrachtigd, maar het verdrag is nog niet vertaald in nieuwe wetgeving. Inmiddels wordt wel ontwikkelde 'in de geest

van Malta', bijvoorbeeld bij projecten die zijn verplicht tot een Milieu Effect Rapportage (MER), bij bestemmingsplannen en bij ontgrondingen. Dit houdt in dat bij de planontwikkeling en uitvoering de uitgangspunten van het Verdrag centraal staan.

Nota Mensen voor Natuur, Natuur voor Mensen

Het rijksbeleid voor natuur en landschap is onder meer vastgelegd in de Nota Mensen voor Natuur, Natuur voor Mensen (2000). Beoogd wordt waardevolle gebieden en planten- en diersoorten te behouden en te ontwikkelen en aantasting tegen te gaan. Uitgangspunt in dit beleid is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Deze bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuurgebieden, verbonden door ecologische verbindingszones (EVZ). De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. Aantasting van de EHS is uitsluitend mogelijk in geval van zwaarwegend maatschappelijk belang. Bij aantasting van de EHS is het compensatiebeginsel van toepassing. Dit betekent dat het verlies aan natuurwaarden, landschapswaarden en recreatieve waarden elders moeten worden gecompenseerd, zodat per saldo geen kwaliteitsverlies optreedt. Het beoordelingskader van de Habitatrichtlijn is gebaseerd op het voorzorgsprincipe: 'nee, tenzij...'

In de Habitatrichtlijn spelen de begrippen 'significant effect op de instandhoudingdoelstelling' en 'aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied' een hoofdrol.

De Zuiderdiepboezem met boezemlanden, 't Kiekgat en de Plaat van Scheelhoek zijn aangewezen als EHS-gebied.

Natuurbeschermingswet

In 1968 trad de huidige Natuurbeschermingswet in werking. Een onderdeel van de Natuurbeschermingswet was de bescherming van soorten. Met deze wet worden plantensoorten beschermd en andere diersoorten dan vogels en jachtwild, zoals reptielen en insecten. Artikel 27 van de Natuurbeschermingswet 1968 schept het kader voor de aanwijzing van Habitat- en Vogelrichtlijn gebieden. Het deel waarin de soortbescherming is geregeld, is thans vervangen door de Flora- en Faunawet.

De Natuurbeschermingswet is nog steeds geldig voor de bescherming van gebieden.

De Natuurbeschermingswet biedt de mogelijkheid gebieden aan te wijzen als Beschermd Natuurmonument of Nationaal Park.

Er ligt een voorstel voor een nieuwe Natuurbeschermingswet in de Kamer. Hierin wordt deze wet aangepast aan de Europese Habitatrichtlijn: de bescherming van leefgebieden wordt geactualiseerd.

Besluiten, beleidskader en procedures

Flora- en Faunawet

De regelgeving die betrekking heeft op de bescherming van dier- en plantensoorten, is per 1 april 2002 in één wet geregeld: de Flora- en Faunawet. Hierdoor is de Vogel- als Habitatrichtlijn verankerd in de nationale wetgeving en is de bestaande wetgeving (Natuurbeschermingswet, Jachtwet e.a.) samengevoegd. Het doel van de Flora- en Faunawet is het instandhouden van de planten- en diersoorten die in het wild voorkomen. Een tweede doel van de wet is dat álle in het wild levende planten en dieren in principe met rust gelaten worden, niet alleen de zeldzame soorten. Welke planten- en diersoorten beschermd moeten worden is bepaald door Algemene Maatregelen van Bestuur. Voor activiteiten welke nadelige effecten op beschermde soorten op beschermde soorten hebben is een ontheffing nodig. Het verstrekken van een ontheffing is afhankelijk van de soort, de verwachte effecten en in bepaalde gevallen ook het nut en noodzaak van de activiteiten.

Rode lijsten

Rode lijsten zijn lijsten met soorten die vanwege hun aantalverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht behoeven om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Het is mogelijk dat een algemeen in Nederland voorkomende soort vanwege zijn internationale status toch op een Rode lijst verschijnt. Rode lijst soorten hebben van zichzelf geen wettelijke bescherming. Wel worden de Rode lijsten gebruikt als basis voor nieuwe bepalingen. Er bestaan rode lijsten van vrijwel alle groepen planten en dieren.

Kaderrichtlijn Water (KRW)

Deze Europese richtlijn houdt zich bezig met de fysisch-chemische en ecologische kwaliteit van oppervlakte- en grondwater. De ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater is hierbij een kernthema. Hierdoor is er ook een inhoudelijke koppeling met het thema natuur en door middel van de eisen welke gesteld worden aan de morfologische kwaliteiten van het watersysteem, is er ook een koppeling met landschap. De richtlijn is nog niet zodanig geoperationaliseerd dat hieraan biologische doelnormen kunnen worden ontleend. De Zuiderdiepboezem is aangewezen als potentieel waterlichaam voor de KRW.

Nota Ruimte

Het derde deel van de Nota Ruimte is op 17 mei 2005 aangenomen door de Tweede kamer. Als ook de Eerste kamer met de nota in heeft gestemd, treedt de nota in werking. In deze nota is het nationaal ruimtelijk beleid (zoals vastgelegd in de VINEX) en het nationaal beleid voor de groene ruimte (zoals vastgelegd in het Structuurschema Groen Ruimte II) gecombineerd. In de Nota Ruimte wordt onder meer gestreefd naar de bevordering van krachtige steden en een vitaal platteland en de borging en ontwikkeling van belangrijke (inter)nationale ruimtelijke waarden.

De Nota Ruimte streeft daarbij niet alleen naar de bescherming van de landschappelijke kwaliteiten van de werelderfgoedgebieden en de nationale landschappen, maar ook naar

bescherming van daarbuiten aanwezige landschappelijke kwaliteiten. Deze kwaliteiten dienen expliciet te worden meegenomen in ruimtelijke afwegingen. Het betreft hier zowel behoud, versterking en vernieuwing van de landschappelijke kwaliteit, als een adequate borging van de gewenste kwaliteiten. Meer aandacht voor het ontwerp is hier onlosmakelijk mee verbonden.

De kernkwaliteiten van het landschap hebben betrekking op:

- natuurlijke kwaliteit: bodem, water, reliëf, aardkunde, flora en fauna;
- culturele kwaliteit: cultuurhistorie, culturele vernieuwing en architectonische vormgeving;
- gebruikskwaliteit: (recreatieve) toegankelijkheid, bereikbaarheid en meervoudig ruimtegebruik, aanwezigheid toeristisch-recreatieve voorzieningen;
- belevingskwaliteit: ruimtelijke afwisseling, informatiewaarde, contrast met de stedelijke omgeving, groen karakter, rust, ruimte, stilte en donkerte.

Deze begrippen zijn nader uitgewerkt in onder meer de Nota Belvedere (cultuurhistorie) en de Flora- en faunawet.

In de Nota Ruimte wordt tevens gestreefd naar een balans tussen rode functies en groene en blauwe functies, zowel in de stad als in de directe omgeving daarvan. Deze balans tussen bebouwing en groen en blauw dient integraal meegenomen te worden in de planvorming op lagere schaalniveaus.

Hoofddoel is de kwaliteiten van de stedelijke en regionale groenstructuur te behouden en zonodig te vergroten, waarbij het groen in en om de stad in samenhang met herstructurering, transformatie en nieuwe uitleg wordt ontwikkeld.

De samenstelling van de bevolking en het toenemende belang van vrijetijdsbesteding vragen daarnaast om nieuwe vormen van open lucht- en verblijfsrecreatie en om aanpassing van het huidige toeristisch-recreatieve aanbod. De recreatiesector moet de ruimte krijgen om te kunnen anticiperen op de veranderende behoefte van de samenleving en om zich tot een economische drager van (delen) van het platteland te ontwikkelen. Daarmee is ook de vitaliteit van de meer landelijke gebieden van Nederland gebaat. De bereikbaarheid en toegankelijkheid van de groene ruimte moeten met het oog hierop worden verbeterd en vergroot, zowel door het wandel-, fiets- en waterrecreatienetwerk te vergroten als door belemmeringen weg te nemen. Het rijk stimuleert provincies om samen met waterschappen en andere grondeigenaren lijnvormige elementen, zoals dijken, oevers en houtwallen, toegankelijker te maken voor wandelen, fietsen en varen (waterrecreatie). Tevens worden provincies gestimuleerd om de toegankelijkheid van natuurgebieden en landbouwgrond verder te vergroten.

De twee onderstaande beleidskaders zijn opgenomen in de Nota Ruimte maar worden hier vanwege hun specifieke karakter nog apart vermeld.

Vierde nota over de ruimtelijke ordening extra: In de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX, 1993), zijn de hoofdlijnen van het nationaal ruimtelijk beleid samengevat. Deze planologische kernbeslissing is nog altijd van kracht, maar zal in principe op korte termijn worden vervangen door de Nota Ruimte.

In de VINEX zet de rijksoverheid in op de bundeling van de (dagelijkse) functionele relaties op het gebied van wonen, werken en verzorging binnen stadsgewesten. De achterliggende gedachte hiervan is onder andere de beperking van de groei van de mobiliteit en versterking van het stedelijk draagvlak. In de actualisering van de Vierde nota over de ruimtelijke ordening extra (deel 4, 1999) wordt de in 1993 gekozen beleidslijn gecontinueerd.'

Besluiten, beleidskader en procedures

Structuurschema Groene Ruimte: Natuurgebieden aangewezen in de Ecologische Hoofdstructuur en overige gebieden met de functie bos en natuur worden planologisch beschermd door het Structuurschema Groene Ruimte (1993) en het Streekplan (2002). Aantasting van genoemde gebieden is in principe niet toegestaan, tenzij er zwaarwegende maatschappelijke belangen aan ten grondslag liggen. Er dienen dan in elk geval mitigerende maatregelen getroffen te worden. Als mitigatie geen volledige oplossing biedt, moeten compenserende maatregelen genomen worden. Uitgangspunt bij de toepassing van het compensatiebeginsel is dat voor iedere gebiedscategorie wat betreft areaal en kwaliteit in beginsel geen netto verlies van waarden mag optreden.

Nota Belvédère

De Nota Belvédère (OC&W, 1999) heeft als centrale doelstelling dat de cultuurhistorische identiteit sterker richtinggevend dient worden voor de inrichting van de ruimte. De nota geeft een visie op de wijze waarop met de cultuurhistorische kwaliteiten van het fysieke leefmilieu in de toekomstige ruimtelijke inrichting van Nederland kan worden omgegaan en geeft aan welke maatregelen daartoe worden getroffen. Het behouden en benutten van het cultureel erfgoed voegt kwaliteit toe aan de culturele dimensie van de ruimtelijke inrichting. Een ontwikkelingsgerichte benadering staat daarbij centraal. Naast een algemene beleidsvisie geeft de nota een selectie van een aantal Belvédèregebieden. Dit zijn de cultuurhistorisch

meest waardevolle gebieden van Nederland waarvoor specifiek ruimtelijk beleid gevoerd moet worden. Het plangebied maakt geen onderdeel uit van zo'n gebied. Op het plangebied is zodoende vooral het algemene beleid van toepassing.

Boswet

Bos en landschappelijke beplantingen 'zonder natuurwaarde' zoals wegbeplanting en beplanting van parken en sportvelden worden gecompenseerd conform de Boswet, hetgeen ruwweg betekent dat voor iedere verloren boom een nieuwe dient te worden aangeplant.

Het Landschapontwikkelingsplan (LOP)

In het LOP wordt ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie (OLS) uitgewerkt op (inter)gemeentelijk niveau. Zowel gemeenten als provincies kunnen een LOP opstellen. Een LOP gaat uit van de bestaande kwaliteiten en potenties van het landschap, en beschrijft de gewenste ontwikkelingen. Dit gebeurt in een aanpak van onderop en met relevante partijen. Met het LOP wordt een gedragen visie op het landschap uitgewerkt in zowel wensen als concrete en uitvoerbare projecten. Het LOP biedt daarmee een kapstok voor het aanboren van geldstromen en het sturen van vrijwilligersorganisaties. Het LOP is ook een belangrijke bouwsteen voor doorwerking in bijvoorbeeld het bestemmingsplan of het streekplan. Daarnaast biedt het LOP een kader om ruimtelijke ingrepen in het landschap te toetsen. Voor Goeree-Overflakkee is een LOP vastgesteld.

Nota uitwerking Baggerbeleid 3

In deze nota zijn de beleidsregels en daarmee kaders voor het baggeren van regionale wateren (Zuiderdiepboezem) weergegeven.

Streekplan Zuid-Holland Zuid

Provinciale Staten van Zuid-Holland hebben op 17 mei 2000 het vigerend streekplan Zuid-Holland Zuid vastgesteld. In dit streekplan presenteert de provincie Zuid-Holland een samenhangende visie op de gewenste ruimtelijke ontwikkeling voor Zuid-Holland Zuid voor de periode tot 2010.

Het Rijk heeft voor de periode 1999 tot 2010 substantieel extra middelen beschikbaar gesteld voor de aanleg van natte natuur in de Zuid-Hollandse Delta. Deze middelen dienen te worden ingezet voor natte natuurontwikkeling van internationale allure, mede gericht op recreatie in de flanken van stedelijke agglomeraties. Het gaat daarbij met nadruk om verwerking en inrichting van gronden. Deze beleidsimpuls biedt uitgelezen kansen om de samenhang tussen water-, milieu- en groenbeleid te versterken door (meer) ruimte voor water te combineren met (meer) ruimte voor natuur en recreatie. De beleidsintensivering natte natuur zal in samenwerking met het Rijk worden uitgewerkt tot een uitvoeringsprogramma natte natuur Zuid-Hollandse Delta (thans Delta-natuur genoemd). Het nieuwe areaal natte natuur zal vooral moeten worden gerealiseerd in de streekplangebieden Zuid-Holland Zuid en Rijnmond. Daartoe zijn een aantal gebieden geselecteerd met goede potenties voor natuur-

ontwikkeling en/of integraal waterbeheer. Deze gebieden zijn op de plankaart (en op de kaarten concrete beleidsbeslissingen en kernpunten) aangeduid als natuurontwikkelingsgebied. Dit betreft een aantal met name genoemde gebieden waaronder de Zuiderdieppolders. Het voornemen tot natuurontwikkeling in het kader van de beleidsintensivering natte natuur is in zijn algemeenheid verwoord in kernpunt K 1.7. en op gebiedsniveau in o.m. kernpunt K 4.16: Realisering natuurontwikkeling en ecologische verbindingen in de op kaart 5 aangegeven gebieden en zones. In natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones is - in de periode voorafgaand aan de feitelijke realisering - het beleid primair gericht op het veiligstellen van de ontwikkelingsmogelijkheden voor natuur (etc.). In het streekplan zijn de Plaat van Scheelhoek, het Zuiderdiep en de overlanden alsmede het Kiekgat aangeduid als natuurgebied-bestaand. Voorts zijn op de streekplankaart de aanduidingen opgenomen agrarisch gebied, natuurontwikkelingsgebied en milieubeschermingsgebied voor stilte.

Partiele streekplanherziening integrale zoetwatervoorziening Goeree-Overflakkee (2002)

In december 2002 hebben Provinciale Staten de partiële streekplanherziening voor de integrale zoetwatervoorziening Goeree-Overflakkee vastgesteld. Deze partiële herziening maakt de zoetwatervoorziening aan de noordrand van Goeree-Overflakkee mogelijk. De daadwerkelijke invulling van het gebied zal echter pas bepaald worden in een bestemmingsplan.

Streekplanuitwerking 'Toeristisch-recreatieve ontwikkeling Overflakkee' (2004)

Op 13 april 2004 hebben Gedeputeerde Staten de streekplanuitwerking 'Toeristisch-recreatieve ontwikkeling Overflakkee' en de Nota van Beantwoording en Wijziging vastgesteld. Deze uitwerking van streekplan Zuid-Holland Zuid geeft de richting aan voor het toeristisch-recreatieve programma op het eiland voor de komende jaren. De sector Toerisme en Recreatie wordt beschouwd als één van de sectoren met groeimogelijkheden op het eiland. Het agrarische grondgebruik is en blijft daarbij de drager van de open ruimte op Goeree-Overflakkee.

Voor nieuwe ontwikkelingen wordt uitgegaan van de karakteristieke landschappelijke elementen zoals ringpolders en grote open ruimten. Deze moeten zoveel mogelijk behouden blijven en zelfs versterkt worden. Bovendien moeten de ontwikkelingen op Overflakkee in samenhang zijn met de ontwikkelingen op de Kop van Goeree. Het project Zuiderdiep is geheel in lijn met deze streekplanuitwerking.

Bestemmingsplan Goedereede en Dirksland

In de vigerende bestemmingsplannen van de gemeente Goedereede en Dirksland is het Zuiderdiepgebied aangewezen als agrarisch gebied (binnendijkse gebied) en natuurgebied (Zuiderdiepboezem en buitendijkse strook). De m.e.r.-procedure wordt gevolgd om deze bestemmingsplannen te kunnen herzien.

Besluiten, beleidskader en procedures

5.4 Procedure

Hieronder is een overzicht gegeven van de verschillende stappen, welke in de m.e.r.-procedure moeten worden doorlopen.

Stap in m.e.r.-procedure	Betreft
Stap 1: Startnotitie milieueffectrapportage	De startnotitie milieueffectrapportage wordt door het bevoegd gezag (BG), gemeenten Goedereede en Dirksland, gedurende 4 weken ter inzage gelegd.
Stap 2: Inspraak, advies en richtlijnen	Gedurende de vier weken dat de startnotitie ter inzage ligt kan een ieder inspraakreacties indienen. Er wordt hiervoor een inspraakbijeenkomst georganiseerd. De inspraak is vooral bedoeld om inzicht te krijgen in de ideeën van belangstellenden en belanghebbenden over de te onderzoeken alternatieven, varianten en milieueffecten. Startnotitie en de inspraakreacties worden aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (Cie-m.e.r.) toegezonden. De Cie-m.e.r. van onafhankelijke deskundigen brengt aan het BG advies uit over de inhoud van richtlijnen van het MER. Het BG stelt, mede op basis van inspraakreacties, advies van wettelijke adviseurs en van de Cie-m.e.r. de richtlijnen vast. Daarin staat aangegeven welke zaken in het MER aan de orde dienen te komen.
Stap 3: MER	Uitgangspunt van het MER zijn de richtlijnen. Tijdens het opstellen van het MER wordt regelmatig overlegd met projectgroep, welke voor het project is ingesteld. Het MER wordt ingediend bij het BG en indien voldaan wordt aan de richtlijnen (aanvaardbaarheidstoets) ter inzage gelegd.
Stap 4: Inspraak, advies en toetsing	Het MER ligt minimaal vier weken ter visie. Een tweede inspraakbijeenkomst wordt georganiseerd, waarbij iedereen de mogelijkheid heeft om inspraakreacties in te dienen. Direct na de inspraak toetst de Cie-m.e.r. de milieuinformatie in het MER op juistheid en volledigheid. De Cie-m.e.r. presenteert haar oordeel in het zogenoemde 'toetsingsadvies'.
Stap 5: Besluitvorming	Nadat het MER is goedgekeurd door het BG, worden op basis van een nadere uitwerking de diverse vergunningen aangevraagd die noodzakelijk zijn voor de realisatie van het project. Tevens is een herziening van het bestemmingsplan nodig, deze is geregeld in de procedure zoals die in de Wet op de ruimtelijke ordening is neergelegd.
Stap 6: Realisatie	Na het doorlopen van de vergunningprocedures en het verwerven van de gronden, kan met de uitvoering van de voorgenomen activiteit worden gestart.

5.5 Communicatie rond de startnotitie MER plangebied Zuiderdiep

De initiatiefnemers hechten sterk aan een goede communicatie met de betrokkenen in de omgeving. Niet alleen om hen adequaat te informeren maar ook om gebruik te maken van de beschikbare ervaring en gebiedsspecifieke kennis.

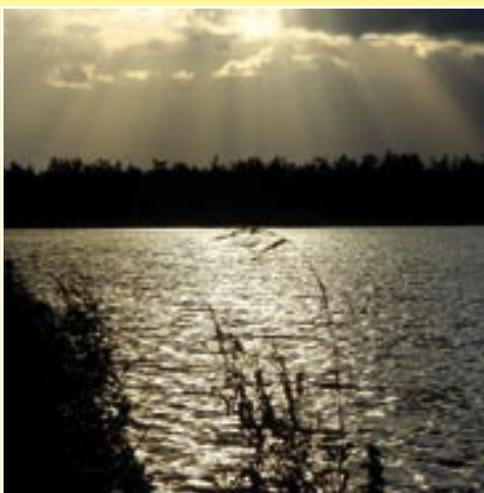
Naast de wettelijk geregelde communicatiemomenten, zoals informatie- en inspraakavonden na publicatie van de startnotitie en het MER (zoals aangegeven in de hiernaaststaande

tabel), zullen de initiatiefnemers betrokkenen ook op andere manieren informeren.

Voor het communicatietraject rondom de startnotitie is een communicatiebureau ingehuurd. Zij zal de betrokkenen informeren via de rubriek 'Deltanatuur ontmoet ...' in Eilandennieuws, het opstellen van persberichten welke onder andere geplaatst worden op de gemeentepagina's van Goedereede en Dirksland in de huis-aan-huis-bladen en intranet, het plaatsen van een advertentie in de relevante media waarin de verschijning van de startnotitie wordt aangekondigd en het opstellen en breed verspreiden van de populaire samenvatting van de startnotitie.

Handvatten en aandachtspunten voor de effectbeoordeling

Hieronder worden voor de thema's waarvoor de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit volgens de inrichtingsalternatieven in het MER beoordeeld worden, een aantal aandachtspunten geformuleerd op basis waarvan in de m.e.r. aspecten kunnen worden geformuleerd. Deze aspecten zijn eveneens opgenomen in de tabel in paragraaf 2.4.

6.1 Veiligheid

In de Zoute Slufter wordt zout water door de spuisluis bij Stellendam binnengelaten. Het getij van de Noordzee dringt dan door tot in het plangebied Zuiderdiep. Bij stormvloedstanden worden de spuikokers gesloten: de spuisluis blijft primaire kering. Niet alleen in deze situatie zal echter de spuisluis sluiten maar afhankelijk van verwachtingen en de lokale situatie ook bij lagere standen.

Door ongewenste erosie of geulvorming in het Zuiderdiep, kan het oeverland zodanig eroderen dat de waterkeringen (de secundaire kering aan de zuidkant waarvan een deel boezemkade is en de primaire kering aan de noordkant van de Zuiderdiepboezem) benadeeld worden. Onderzocht zal moeten worden waar door hydraulische belastingen ongewenste erosie van oeverlanden ontstaat.

6.2 Waterbeheer

Hydrodynamiek

De waterstand in het Zuiderdiep varieert in de huidige situatie tussen NAP 0,2 m (streefpeil in de zomer) en NAP -0,2 m (streefpeil in de winter). Bij het Brakwatergors wordt de gemiddelde laagste waterstand NAP 0,25 m. Voor de Brakke Getijdenkreek en de Zoute Slufter geldt een peil van NAP -0,20 m. In de huidige situatie wordt overtollig water via de Zuiderdiepboezem geloosd op zee via de spuisluis bij Stellendam (bij laag water).

De lozingscapaciteit per meter waterstandsverschil bedraagt 2x4000 m³/minuut. Als de spuisluis continu wordt opengezet verandert het stromingspatroon in het Zuiderdiep. Dit heeft mogelijk tot gevolg dat de stroomsnelheden op

plaatsen toenemen en dat over langere perioden stroomsnelheid optreedt (continue eb- en vloedstroom met bijbehorende erosie- en sedimentatieprocessen), terwijl in de huidige situatie alleen bij laag water wordt gespuid. De ervaring in de huidige situatie is dat bij het spuien er erosie optreedt in de bocht vlak voor de spuisluis.

In het MER dient aandacht te worden geschonken aan hydraulische en morfologische effecten. Deze effecten hebben invloed op bepaalde functies die aanwezig zijn in het gebied en hebben ook invloed op de doelen die worden nagestreefd. Kort aangeduid zijn dit de volgende aspecten:

- Hydrodynamiek: het is de bedoeling dat het water in- en uitstroomt en de bodem morfologisch actief is. Netto aanslibbing door sedimentatie van zwevend stof (op stroomluwe plekken) is niet wenselijk.
- Hoe verandert het stromingspatroon en welke stroomsnelheden ontstaan. Dit stromingspatroon zal gezien de breedte van het Zuiderdiep tweedimensionaal moeten worden berekend met een model.
- Hoe wordt de morfologie van het Zuiderdiep beïnvloed. Op basis van het stromingspatroon zal de morfologie (bodem- en zwevend transport) in kaart moeten worden gebracht.

Waterkwantiteit- en kwaliteit

De te verwachten zeespiegelstijging heeft consequenties hoe met het beheer van de spuisluis nabij Havenhoofd zal worden

omgegaan. Indien er voor gekozen wordt om de stijging in het alternatief Zoute Slufter ook in het gebied in te laten, zullen de effecten op de beheerbaarheid (en voor veiligheid oeverafslag en stabiliteit, zie paragraaf 6.1) in beeld moeten worden gebracht. Indien er binnen dit alternatief voor gekozen wordt om vast te houden aan de beschreven peilen dan kan het zijn dat gedurende meerdere dagen geen water kan worden ingelaten omdat het peil op zee te hoog is (stormvloedstanden).

De aanleg van een zoetwaterkanaal in het plangebied Zuiderdiep is noodzakelijk omdat de Zuiderdiepboezem brak of zout zal worden. Het Zuiderdiep is nu een belangrijk onderdeel van het zoetwatersysteem van het eiland en er dient dan ook een nieuwe zoetwatervoorziening voor de polders ten westen van het havenkanaal van Dirksland te worden gerealiseerd.

Ten tweede zijn er diverse gebieden (zoals polder Goekoop en sportvelden Stellendam) direct afhankelijk van een zoet Zuiderdiep. Hier dient dus een oplossing voor gevonden te worden.

Ten derde is er het Kierbesluit waardoor het Haringvliet voor een deel weer brak tot zout wordt en de huidige innamepunten voor zoetwater niet meer gebruikt kunnen worden. Om de aanvoer van zoetwater (ruwwater voor drinkwaterproductie en water voor landbouwdoel-einden) veilig te stellen wordt er een nieuw zoetwaterkanaal langs de noordrand van

Goeree-Overflakkee aangelegd waarbij water via een opvoergemaal ten oosten van gemaal Koert wordt ingelaten en getransporteerd naar het gebied Zuiderdiep, nabij de huidige inlaat. Het verdere transport wordt ingepast in de inrichting van het plangebied Zuiderdiep waarbij de consequenties van een brak tot zout Zuiderdiep worden meegenomen. Tot slot vormt de huidige slechte, seizoensgebonden waterkwaliteit in het Zuiderdiep en de polders aanleiding om te komen tot een duurzaam waterhuishoudkundig systeem.

De waterbodem van de Zuiderdiepboezem is waarschijnlijk voor een deel verontreinigd met zware metalen. In eerder onderzoek [4] is geconcludeerd dat zware metalen makkelijker in oplossing gaan dan in de huidige situatie. Dit zou betekenen dat de concentraties zware metalen in het oppervlaktewater toenemen, evenals dat in het spuiwater op de Noordzee.

Handvatten en aandachtspunten voor de effectbeoordeling

In de situatie waarbij de bodem afwisselend onder water en boven de waterspiegel komt is de verwachting dat de metalen worden gemobiliseerd (vrijkomen). Gelet echter op het brakke tot zoute karakter zal de ecotoxiciteit (risicovol dan wel giftig voor organismen) van de verontreinigingen afnemen. Een en ander dient echter nog nader te worden onderzocht. De volgende aspecten worden binnen het MER meegenomen:

- beheer van kwantiteit en kwaliteit van het oppervlaktewater in het plangebied: blijven er voldoende mogelijkheden om overtollig water te spuien, ook in de toekomst waarvoor de verwachting is dat de zeespiegel zal rijzen;
- gevolgen van en voor de faalkans voor het spuiregime en waterinlaat bij een maalstop;
- buitengaatse effecten en aspecten die daar een rol spelen (aan de zee kant voor de spuisluis) in relatie tot de scheepvaart en het kustbeheer;
- visstandbeheer;
- op welke wijze kan er een duurzame scheiding worden aangebracht tussen zout en zoet, met andere woorden: welke waterhuishoudkundige inrichting is nodig om de waterkwaliteit in het Zuiderdiep en de watergangen in de polders duurzaam en constant te laten worden;
- op welke wijze kan er een zoetwaterkanaal binnen het plangebied Zuiderdiep worden gerealiseerd, wat zijn mogelijk effecten voor ecologie (wat voor natuurbeeld is in het zoetwaterkanaal te verwachten en is er een relatie met de inrichting van het plangebied Zuiderdiep;

- wat zijn de effecten voor polder Goekoop en de sportvelden en welke maatregelen moeten als compensatie en tegen welke kosten worden getroffen;
- op welke wijze kan in de aansluiting met het project 'Integrale zoetwatervoorziening Goeree-Overflakkee' worden voorzien zodat een goede zoetwatervoorziening voor de polders buiten het plangebied en integraal de noodzakelijke kunstwerken c.q. ingrepen worden meegekoppeld;
- aangezien de waterbodem van het Zuiderdiep waarschijnlijk (voor een deel) sterk verontreinigd is met zware metalen, moet het effect van verzilting op het mogelijk vrijkomen van deze zware metalen en het effect op organismen in beeld worden gebracht.

Ten aanzien van deze aspecten kunnen de volgende randvoorwaarden worden meegegeven:

- de tracékeuze van het zoetwaterkanaal ten opzichte van de secundaire kering;
- de waterkwaliteitseisen;
- de waterstanden in het zoetwaterkanaal en het verhang;
- het benodigde debiet in het zoetwaterkanaal;
- het hydraulisch ontwerp van het zoetwaterkanaal;
- de mogelijkheid om zoetwater vast te houden en te bufferen als geen zoetwater vanuit het Haringvliet kan worden ingenomen. Deze mogelijkheid is in het huidige systeem ook aanwezig: het Zuiderdiep wordt dan hoger opgezet en tot een laag niveau afgelaten om zo een periode te overbruggen.

6.3 Bodem

In de toplaag van vermoedelijk de gehele Zuiderdieppolder (bemonsterde laag 0 - 0,5 m - mv) is sprake van een ernstige verontreiniging met zink en arseen en een matige verontreiniging met kwik. In de Nieuwe Kroningspolder, de Kroningspolder en de Bospolder is de toplaag (bemonsterde laag 0 - 0,5 m -mv) naar verwachting niet of licht verontreinigd met zware metalen en (mogelijk) met PAK en minerale olie. Voor alle polders geldt dat mogelijk sprake is van een lichte tot matige verontreiniging met chloorhoudende bestrijdingsmiddelen.

In het MER worden de mogelijkheden onderzocht om ten aanzien van de van toepassing zijnde wettelijke kaders en de betrokken bevoegde gezagen een verandering te bewerkstelligen. Deze verandering komt er in eerste instantie op neer dat de toekomstige eindsituatie, na uitvoer van de natuurontwikkelingsplannen, als basis wordt erkend voor zowel de regelgeving als het bevoegde gezag. Voor de van toepassing zijnde regelgeving van de bodemkwaliteit en mogelijkheden tot grondverzet kan dan uitgegaan worden van 'waterbodem' in plaats van 'landbodem'. Vervolgens zijn de inrichtingsalternatieven te realiseren afhankelijk van de bereidheid van de bevoegde gezagen om te redeneren vanuit de principes van 'stand-still' en 'risicoreductie'. Dit zal voor het verplichte dan wel gekozen grondverzet sterk kostenreducerend werken. Gelet op het enorme grondverzet dat gepleegd moet worden indien de verontreinigde grond in

de Zuiderdieppolder moet worden afgegraven, is het alleszins aan te bevelen aan te sturen op de principes van 'stand-still' en 'risicoreductie'. In het MER wordt onderzocht hoe deze verontreinigingsproblematiek op een milieuverantwoorde wijze en tegen aanvaardbare kosten kan worden opgelost.

In de Zuiderdiepboezem is een sliblaag van minimaal één meter aanwezig welke mogelijk is verontreinigd met onder andere zware metalen. De veranderingen in de waterhuishouding hebben tot gevolg dat de stroomsnelheden en andere hydrodynamische kenmerken wijzigen, wat leidt tot een gewijzigd erosie- en sedimentatiepatroon. Eventueel vervuild slib kan dan binnen het plangebied maar ook naar daarbuiten worden verplaatst. De verontreiniging zal daarom moeten worden verwijderd dan wel zal er gezocht moeten worden naar een alternatieve saneringsvorm. Onder het thema waterbeheer wordt nader op dit aspect ingegaan.

6.4 Infrastructuur

In het MER zullen de consequenties en gevolgen voor de infrastructuur in het plangebied worden aangegeven. Het gaat daarbij om bebouwing, kabels en leidingen, wegen en dammen die naar alle waarschijnlijkheid moeten worden verwijderd dan wel worden omgelegd dan wel verdiept te worden aangelegd. Bij het verwijderen speelt mogelijk ook het verontreinigingsrisico. Ook worden de kansen

benoemd, zoals het opnemen, indien mogelijk, van wegen in de fiets- en wandelpadenstructuur.

6.5 Aanvoer ruw water voor drinkwaterproductie

In het MER zal moeten worden onderzocht wat de effecten zijn van het transport van ruw water voor de drinkwaterproductie naar de bestaande leiding die in het plangebied ligt.

Op de plaats waar de zoetwateraanvoer vanuit de noordrand via een syfon het plangebied binnenkomt kan het óf via een ondergrondse leiding (dwars door het plangebied of opgenomen in de kade van het zoetwaterkanaal) naar de bestaande leiding worden getransporteerd en daar op worden aangetakt óf via het open zoetwaterkanaal.

Aandachtpunten hierbij zijn de risico's van inwaaiing van stoffen en de wijze waarop de aansluiting met het project 'Integrale zoetwatervoorziening Goeree-Overflakkee' kan worden voorzien zodat de aanvoer van ruwwater voor de drinkwaterproductie wordt gegarandeerd en integraal de noodzakelijke kunstwerken c.q. ingrepen worden meegekoppeld.

Handvatten en aandachtspunten voor de effectbeoordeling

6.6 Leefmilieu tijdens werkzaamheden

Bij de uitvoering van de werkzaamheden kan sprake zijn van stof, verkeers- en/of geluidshinder voor de omgeving. Voor de mate van stofhinder en (geluids)overlast is met name de omvang van de werkzaamheden, de wijze van transport, de uitvoeringsduur en het moment waarop de werkzaamheden worden uitgevoerd (windrichting) van belang. Een ander belangrijk aspect van de werkzaamheden is hinder door geluid tijdens winning en verkeersveiligheid en geluid door transport. Met name de aan- en afvoer van de grond per vrachtauto zal tot overlast voor woon- en leefmilieu in de omgeving kunnen leiden. De mogelijkheden en beperkingen van de bestaande infrastructuur dienen hierbij te worden meegenomen. Afvoer van grond per schip zal tot minder overlast leiden. De mogelijkheden voor afvoer per schip zullen moeten worden onderzocht.

Indien de verontreinigde grond wordt afgegraven zullen de zogenaamde verspreiding- en blootstellingsrisico's van de verontreinigingen afnemen. De in de beleidsnotitie ABR beschreven afwegingsmethodiek wordt gebruikt om de vermindering van deze risico's vast te stellen. Met name de tijdelijke (geluids- en verkeers)overlast voor het leefmilieu in de omgeving is een belangrijk aspect dat in het MER zal worden onderzocht. De vervoersbewegingen die binnen en buiten het projectgebied zullen plaatsvinden worden in het MER voor de verschillende varianten in kaart gebracht.

6.7 Geohydrologie

Bij de herinrichting van het plangebied zal het water brak tot zout worden en zullen de gemiddelde peilen stijgen. In het MER moet worden onderzocht of dit zal leiden tot toename van de brakke kwel in de landbouwpolders en wat de effecten op de sportvelden zullen zijn.

6.8 Landbouw en beroepsvisserij

Het MER brengt de consequenties voor de landbouw (voortbestaan binnen palm- en studiegebied, mogelijkheden in het kader agrarisch natuurbeheer en nevendiensten) in beeld.

Voor de beroepsvisserij die nu haar thuishaven heeft in de buitenhaven van Stellendam, geldt dat er mogelijk effecten zijn als gevolg van veranderingen in het waterbeheer. Concreet gaat het hierbij om effecten van stroming als gevolg van een gewijzigd beheer van de huidige spuisluis. Mogelijke effecten worden binnen het MER in beeld gebracht.

Daarnaast dient in het MER aandacht te zijn of er als gevolg van het inrichten van het plangebied als natuurgebied grenzend aan landbouwpolders, beperkingen (milieunormering, hinderwet e.d.) voor de reguliere landbouw c.q. bedrijfsvoering zullen gaan gelden. De herinrichting van het plangebied zal mogelijk leiden tot een aantrekkende werking op overzomerende en overwinterende

ganzen, zwanen en smienten. Het MER zal inzicht moeten geven in de mate waarin dit zal optreden en of er gevolgen voor de landbouw zijn te voorzien. De effecten van mogelijke toename van brakke kwel wordt meegenomen bij het thema geohydrologie.

6.9 Landschap

De geschiedenis van het landschap in het plangebied is voornamelijk bepaald door het agrarisch gebruik van de vrij recent ingepolderde aanwassen. Voor het MER zullen de landschapelijke waarden (karakteristieken en belevingsaspecten), aardkundige, archeologische en cultuurhistorische waarden (en mogelijke vindplaatsen) binnen het plangebied worden aangegeven. Indien uit de voorgestelde maatregelen tot mogelijke aantasting van archeologische waarden zal leiden, zal een archeologisch vooronderzoek moeten worden uitgevoerd.

Eventuele aardkundige en cultuurhistorische objecten in het plangebied zullen voor het MER worden geïnventariseerd. Zij zullen waar mogelijk worden opgenomen in de inrichtingsalternatieven.

6.10 Natuur

De huidige natuurwaarden binnen het plangebied worden in beeld gebracht samen met de consequenties voor deze waarden als gevolg

van de werkzaamheden, inrichting en beheer volgens de alternatieven. Hierbij wordt met name toegespitst op de onder de Flora- en faunawet beschermde soorten en de eventuele verplichting tot mitigerende en compenserende maatregelen en op welke ontheffingsaanvragen moeten worden aangevraagd.

Bijzondere aandacht wordt gevraagd voor de beschermde status van delen van het plangebied volgens de Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn en Structuurschema groene Ruimte (daar waar het de EHS betreft). Deze status brengt met zich mee dat het begrensde oppervlak, bepaalde soorten (zogenaamde kwalificerende soorten) maar ook habitats en leefgebieden beschermd zijn.

In het MER wordt ook de mate van realisatie van randvoorwaarden en oppervlakten voor ontwikkeling en duurzaam voortbestaan van natuurdoeltypen, populaties en ecologische relaties, in beeld gebracht.

Daarnaast worden de effecten op de zich ontwikkelde natuur in beeld gebracht: wat is het effect op de estuariene natuur als gevolg van (langdurig) sluiten van de spuisluis in de Zoute Slufter. Dit zal als een onderdeel 'doelrealisatie' in het MER worden meegenomen.

Voor de andere alternatieven gelden mogelijk effecten als gevolg van het niet kunnen spuien waardoor er een hoger peil zal zijn. Ook deze effecten worden als doelrealisatie meegenomen.

6.11 Recreatie

De huidige recreatievormen in het gebied Zuiderdiep zijn vrijwel beperkt tot fietsen in de polders en sportvissen op het Zuiderdiep. Met betrekking tot dit laatste betekent dit dat het vissen op zoetwatervis op het Zuiderdiep met de voorgenomen activiteit niet meer mogelijk is.

In het MER moet onderzocht worden of het zoetwaterkanaal als vervangend viswater kan worden aangewezen. Belangrijk hierbij is dat dit niet strijdig mag zijn met de waterkwaliteitsdoelstelling van het zoetwaterkanaal als doorvoeroute voor landbouwwater en mogelijk voor ruw water ten behoeve van de drinkwaterproductie en voor watergebonden recreatievormen.

Het gebied zal na uitvoering van de voorgenomen activiteit meer mogelijkheden gaan bieden voor recreatie (wandelen, fietsen, extensieve vormen van natuurbeleving, watergebonden recreatie in het zoetwaterkanaal, kanoën, roeien, etc) in een tot natuur getransformeerd gebied. Het MER zal vooral de mogelijkheden in beeld brengen.

Aan de Zuiderdiepboezem binnen het studiegebied liggen momenteel sportvelden van de gemeente Goedereede. De effecten van de herinrichting van het gebied Zuiderdiep tot een brak tot zout natuurgebied en mogelijke oplossingen moeten in beeld worden gebracht.

Tenslotte

De effectbeoordeling in het MER zullen gebruikt worden voor het beoordelen en het vergelijken van de alternatieven.

De initiatiefnemers hopen dat dit zal leiden tot een verdere optimalisatie van de voorgenomen activiteit om het plangebied Zuiderdiep om te vormen tot een grootschalig brak tot zout natuurgebied en dat uiteindelijk haar voorkeurs-alternatief zo nauw mogelijk zal samenvallen met het meest milieuvriendelijk alternatief. Daarbij spreken de initiatiefnemers de hoop en verwachting uit dat er een breed draagvlak onder de belanghebbenden en betrokkenen tijdens het opstellen van het MER zal bestaan en dat zo snel als mogelijk daadwerkelijk kan worden begonnen met de herinrichting van het plangebied. Dit zal immers leiden tot een belangrijke meerwaarde voor de natuur en de recreatieve mogelijkheden en de realisatie van een duurzaam watersysteem voor de agrarische sector. Hoe die omvorming er straks uit zal kunnen komen te zien, geeft de onderstaande impressie van 'voor' en 'na' weer.

Voor

Na

Literatuur en bronnen

- [1] Van den Broek, T., L.G. Wijnker & P. Veen, 2002. Varianten voor het Zuiderdiep: Onderzoek naar mogelijkheden voor duurzaam waterbeheer en natuurontwikkeling. Royal Haskoning rapportnummer 543146.
- [2] Van de Kreeke, P.W., T. van den Broek & G.J. Goedhart, 2004. Haalbaarheidsstudie aanleg zoetwaterkanaal binnen het plangebied Zuiderdiep. Royal Haskoning rapportnummer 9P1678.
- [3] Van den Broek, T., J. Tuinstra & E.F.H.M. Straetmans, 2004. Historisch vooronderzoek en indicatief bodemonderzoek in het plangebied Zuiderdiep en de implicaties voor natuurontwikkeling. Royal Haskoning rapportnummer 9P4977.
- [4] Van den Broek, T., R. Speets & E.J. Luning, 2003. Zoetwatervoorziening en natuurontwikkeling Noordrand Goeree-Overflakkee: Integraal inrichtingsplan. Royal Haskoning rapportnummer 9P0447.

- [5] Van de Kreeke, P.W. & T. van den Broek, 2005.
Haalbaarheidsstudie realisatie duurzaam
watersysteem Scharrezeepolder, Eendragtspolder en
Adrianapolder.
Royal Haskoning rapportnummer 9R2007 (in prep.).

Colofon

Opdrachtgever

Projectbureau Deltanatuur
www.deltanatuur.nl

Projectleiding

Dienst Landelijk Gebied
www.minlnv.nl

Plan Auteur

Royal Haskoning
www.royalhaskoning.com

Fotografie

Ruden Riemens, Middelburg
Archief Chris Cras Reclame

Vormgeving

Chris Cras Reclame, Lekkerkerk

Drukwerk

Drukkerij Goos, Ouderkerk aan den IJssel

Bijlage 1 m.e.r.-plichtige activiteit herinrichting plangebied Zuiderdiep

Uit: Besluit van 23 december 2004 tot wijziging van het Besluit milieueffectrapportage 1994
(Deze wijziging is per 7 februari 2005 in werking getreden)

De m.e.r.-plicht geldt voor wijzigingen in de functies natuur, recreatie of landbouw die boven de drempelwaarde uitkomen. Onder functiewijziging wordt verstaan de verandering in het ruimtelijke grondgebruik van het landelijke gebied. De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de functiewijziging voorziet vormt het m.e.r.-plichtige besluit.

De landinrichtingsprojecten met een administratief karakter blijven uitgezonderd van de m.e.r.-plicht, evenals de aanpassingsinrichting die het gevolg is van de aanleg van infrastructurele voorzieningen. Dergelijke infrastructurele voorzieningen zijn afzonderlijk aan de Staatsblad 2005 7 20 m.e.r.-plicht onderworpen. Daarbij dient, waar nodig, ook de aanpassingsinrichting aan de orde te komen. In de oude omschrijving van de activiteit in 9.2 was de m.e.r.-plicht gekoppeld aan de inzet van het instrumentarium van de Landinrichtingswet. De woorden «gekoppeld aan de inzet van het instrument landinrichting» zijn geschrapt. De reden daarvoor is dat is voor het antwoord op de vraag of er als gevolg van de inrichting van het landelijk gebied milieugevolgen zijn te verwachten niet uitsluitend afhankelijk is van het toepassen van de instrumenten uit de Landinrichtingswet. Dergelijke effecten kunnen ook voortvloeien uit het reconstructieplan, bedoeld in artikel 11 van de Reconstructiewet concentratiegebieden, of een uitwerking daarvan als bedoeld in artikel 18 van die wet. De andere ontwikkeling is dat de omvang en functiediversiteit van de landinrichtingsprojecten afneemt. De drempel voor de functiewijziging is om die reden teruggebracht tot 250 hectare of meer, teneinde te voorkomen dat op dergelijke projecten geen m.e.r.-plicht wordt toegepast ondanks eventuele belangrijke milieugevolgen. In onderdeel D van de bijlage bij het Besluit m.e.r. 1994 is de drempelwaarde teruggebracht tot 125 hectare.

De wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 (Kamerstukken II 2001/02, 28 171) behelst een verdere implementatie van de Habitatrichtlijn (92/43/EEG, PbEG L 206) en de Vogelrichtlijn (79/409/EEG, PbEG L 103). De voorgestelde wijzigingen hebben onder meer betrekking op de aanwijzing van gebieden ter uitvoering van deze richtlijnen. Indien die wijzigingen in werking treden, zal de begripsomschrijving van «gevoelig gebied» in onderdeel A, onder 1, van de bijlage bij het Besluit m.e.r. 1994 gewijzigd moeten worden. Dit artikel voorziet daarin. Materieel heeft de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 weinig gevolgen voor het Besluit m.e.r. 1994 aangezien deze gebieden al onder het begrip gevoelige gebieden vallen.

**Dit is een uitgave van Deltanatuur,
waterschap Hollandse Delta en
Rijkswaterstaat Zuid-Holland.**

De startnotitie ligt gedurende vier weken na 15 augustus 2005 op de twee gemeentehuizen ter inzage. Het document is ook te downloaden via www.deltanatuur.nl of aan te vragen bij het secretariaat van Deltanatuur.

Eind augustus wordt een informatiebijeenkomst gehouden die wordt aangekondigd in de lokale pers.

Iedereen kan schriftelijk inspreken om wensen ten aanzien van de inhoud van het MER kenbaar te maken. U moet uw schriftelijke reacties indienen bij het coördinerend bevoegd gezag, dat is in dit geval de gemeente Dirksland.

De inspraakreacties worden beoordeeld door de onafhankelijke Commissie MER en de betrokken gemeenten en beïnvloeden het vervolg.

Mogelijk leidt een en ander tot aanpassing of uitbreiding van het onderzoek, mits er voldoende relatie is met de voorgenomen plannen.

Vragen of overleg is altijd welkom. U kunt contact opnemen met het secretariaat van Deltanatuur of met de projectleider.

Projectleider MER-Zuiderdiep

Ir. Esther Ubink
Telefoon: 070 - 337 12 86
Mobiel: 06 - 52 40 15 41
E-mail: e.l.m.ubink@minInv.nl

Secretariaat Deltanatuur

Telefoon: 010 - 402 63 48
E-mail: info@deltanatuur.nl
Boompjes 200, 3011XD Rotterdam
Postbus 800, 3000 AV Rotterdam

De schriftelijke inspraakreacties op de startnotitie kunnen aan het coördinerend bevoegd gezag worden gestuurd:

De gemeenteraad van Dirksland

Postbus 10, 3247 ZG Dirksland

Contactpersoon gemeente Dirksland

Jan Zuidweg
Telefoon: 0187 - 60 80 77
E-mail: j.zuidweg@dirksland.nl

Contactpersoon gemeente Goedereede

Dick Koppenol
Telefoon: 0187 - 49 77 48
E-mail: dkoppenol@goedereede.nl